

AZƏRBAYCAN MÜƏLLİMİ

Azərbaycan
Respublikasının
Elm və Təhsil
Nazirliyinin orqanı

30 avqust 2025-ci il

№32 (9138)

www.muallim.edu.az

muallim@media.edu.az

Heydər Əliyev Fondunun uşaqlara yeni hədiyyəsi

Avqustun 28-də Heydər Əliyev Fondu tərəfindən Şamaxının İkinci Cabanı və Böyük Xınıslı kəndlərində inşa olunan körpələr evi-uşaq bağçalarının açılışı olub.

Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti Leyla Əliyeva açılışda iştirak edib.

Leyla Əliyeva körpələr evi-uşaq bağçalarında yaradılan şəraitlə tanış olub.

Müasir və tam təchizatlı körpələr evi-uşaq bağçalarında balacaqlar üçün yataq və oyun otaqları, idman və musiqi zalı, tibb otağı, yeməcxana və digər inzibati, texniki otaqlar mövcuddur. Məktəbəqədər təhsil müəssisələri zəruri mebel və avadanlıqlarla tam təchiz edilib. Bağçaların həyətəyını ərəzilərinde yaşıllaşdırma işləri aparılıb, uşaq əyləncə qurğuları quraşdırılıb.

Ardı səh.2

Leyla Əliyeva Şamaxıda uşaq bağçalarının açılışında iştirak edib

Unudulmaz xeyriyyəçi

H.Z.Tağıyev təkcə qızların təhsilini yox, onların gələcək həyatlarını da düşündürdü. O, bu məktəbi bitirən hər bir qıza Axund Yusif Təhizadənin (Abdulla Şaiqin böyük qardaşı) hazırladığı “Qızlara hədiyyə” kitabını verirdi. Bu kitab Avropada nəşr olunan kitablardan toplanmış, qadınların gələcək həyatlarını necə qurması barədə məsləhətlər idi. Onu da deyin ki, bu kitab da Xalq Təhsili Muzeyinin ekspozisiyasında nümayiş etdirilir. Mən bu kitabı oxuduqdan sonra başa düşdüm ki, burada o dövrün qızlarına vacib olan nə qədər maraqlı məlumatlar var.

Bax səh.7

Bir ilə Çin dilini öyrəndi, indi bu ölkədə təqaüdlə təhsil alacaq

Xaricdə təhsil almaq bir çox gəncin karyera və şəxsi inkişaf yolunda atdığı mühüm addımlardan biridir. Bu sahədə dövlət tərəfindən yaradılan imkanlar isə gənclərə daha da geniş üfüqlər açır. Həmin imkanlardan biri də Hökumətlərarası Təqaüd Proqramıdır. Azərbaycanla digər ölkələr arasında imzalanmış hökumətlərarası müqavilələr əsasında həyata keçirilən bu proqram gənclərimizə dünyanın müxtəlif aparıcı ali təhsil müəssisələrində oxumaq imkanı yaradır. Təhsil, yaşam xərcələrinin qarşılanması və peşəkar inkişaf fürsətləri bu proqramın əsas üstünlüklərindəndir.

Həmsöhbətimiz olan Elnur Novruzov da Hökumətlərarası Təqaüd Proqramları (HTP) çərçivəsində magistratura təhsilini Çində alacaq gənclərimizdən biridir.

Bax səh.5

SABAH proqramının təşkili ilə bağlı tələblər təsdiqlənib

Elm və Təhsil Nazirliyinin Kollegiyasının müvafiq qərarına əsasən, ali təhsil müəssisələrində beynəlxalq kitabxana resurslarına və elmi bazalara (Scopus, “Web of Science” və s.) çıxış imkanları olmalıdır.

Həmçinin ali təhsil müəssisəsi müraciət edilən tarixə olan məlumatlara əsasən “Times Higher Education World University Rankings”, “QS World University Rankings” və “Academic Ranking of World Universities (Shanghai Ranking)” beynəlxalq reyting qurumlarının tərtib etdiyi sıralamaların ən azı birində yer almalıdır (fəaliyyət müddəti 5 ildən az olan ali təhsil müəssisəsi istisna olmaqla).

Bundan başqa, tələblər sırasında ali təhsil müəssisəsinin elmi-pedaqoji heyətinin SABAH proqramının təşkil ediləcəyi ixtisas sahəsi üzrə nüfuzlu elmi bazalarda (“Scopus” və “Web of

Science”) indekslənen ümumi nəşrlərinin sayı azı 100 olmalıdır.

Ali təhsil müəssisəsində tələbələrə inkişafını dəstəkləyən qabaqcıl ekosistem (karyera və inkişaf mərkəzləri, dövlət-özel ortaq təcrübə proqramları, mentorluq sistemləri, tələbə klubları və s.) mövcud olmalı və tələbələrə layihə, müsabiqə, konfranslarda iştirakına maliyyə dəstəyi verilməlidir.

Universitetlərdə SABAH proqramının həyata keçiriləcəyi ixtisas üzrə məzunların məşğulluq faizi ölkədəki eyni ixtisas üzrə orta göstəricidən (müvafiq məlumatların əlçatanlığı səviyyəsi aşağı olduqda ali təhsil müəssisəsi üzrə məzunların ümumi orta məşğulluq göstəricisindən) yüksək olmalıdır (son 2 tədris ilinin məzunları istisna olmaqla əvvəlki 3 tədris ilinin məzunlarının məşğulluq məlumatlarına əsasən).

Son 3 tədris ilində Azərbaycan ali təhsil müəssisələrinə tələbə qəbulunun nəticələrinə əsasən müvafiq ali təhsil müəssisəsində SABAH proqramının həyata keçiriləcəyi ixtisas (ixtisaslaşma) üzrə minimum və orta qəbul balları ölkə üzrə orta göstəricidən yüksək olmalıdır.

SABAH proqramının təşkil ediləcəyi ixtisas qəbuluna dair nəticələrə

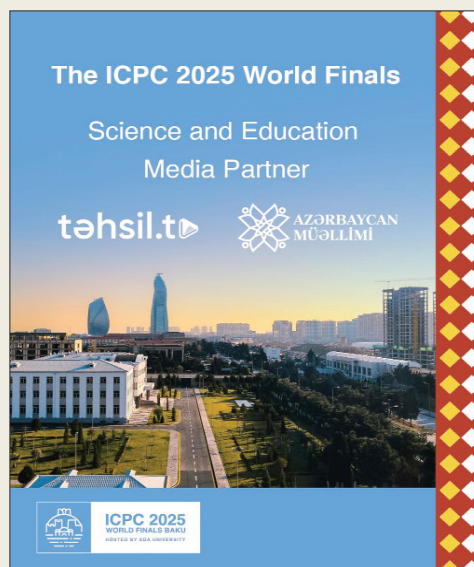
əsasən son 3 tədris ilində faktiki tələbə qəbulu göstəricisi 90%-dən yuxarı olmalıdır. Ali təhsil müəssisəsində SABAH proqramının təşkil ediləcəyi ixtisas üzrə son 3 tədris ilində müəllim-tələbə nisbəti 1/15 — 1/20 aralığında olmalıdır. SABAH proqramının təşkil ediləcəyi ixtisas (ixtisaslaşma) üzrə tədris prosesinə cəlb olunan müəllim heyətinin azı 40%-i müvafiq ixtisas sahəsi üzrə fəaliyyət göstərən özel və ya dövlət sektorunda çalışan mütəxəssislərdən ibarət olmalıdır.

Həmçinin universitetlərdə SABAH proqramının təşkil ediləcəyi ixtisas üzrə tədrisə cəlb olunmuş elmi-pedaqoji heyətin ən azı 60%-i elmi dərəcəyə və elmi ada malik olmalıdır.

Ali təhsil müəssisəsində SABAH proqramının təşkil ediləcəyi ixtisas üzrə tədrisə tam ştatda işləyən elmi-pedaqoji heyətin azı 10%-i, tədrisə ali təhsil müəssisəsində saathesabı qaydada dərs deyən elmi-pedaqoji heyətin isə azı 20%-i xarici dövlətin ali təhsil müəssisələrində təhsil almış olmalıdır.

SABAH proqramının təşkil ediləcəyi ixtisas üzrə tədrisə cəlb edilən elmi-pedaqoji heyətin azı 5%-i nüfuzlu xarici ali təhsil müəssisələrinin professor-müəllim heyəti sırasından olmalıdır.

İlin ən möhtəşəm texnologiya yarışını BAKIDA

49-cu Beynəlxalq Universitetlərarası Proqramlaşdırma Müsabiqəsinə (ICPC) start verilir. Yarış 70 ölkəni təmsil edən 140 komandanı bir araya gətirir. Komandalar ən uğurlu kodu yaratmaq və qalib gəlmək üçün rəqəbat aparacaqlar.

Bakı iştirakçılara unudulmaz final təcrübəsi təqdim etməyə tam hazırdır. Tədbirin elm və təhsil media tərəfdaşları “Azərbaycan müəllimi” qəzeti və “Təhsil TV”dir.

Yeni dərslərinə hazıram

REPORTAJ

Bax səh. 2

Rəqəmsal dövrdə uşaqların psixoloji təhlükəsizliyi

Valideynlər nə etməlidirlər?

Bax səh. 4

Məktəbi uşağa necə sevdirməli?

Yeni həyatın astanasında

Bax səh. 4

Yəqər KƏRİMLİ

Heydər Əliyev Fondunun uşaqlara yeni hədiyyəsi

Leyla Əliyeva Şamaxıda uşaq bağçalarının açılışında iştirak edib

Əvvəli səh.1

İkinci Cabanı kənd körpələr evi-uşaq bağçasının rəhbəri Tofə Bəşirova jurnalistlərə açıqlamasında bildirib ki, bağça 41 ildir fəaliyyət göstərsə də, heç vaxt bu cür şərait olmayıb: “Köhnə bağça yarasız vəziyyətə düşdü-yündən fərdi evdə fəaliyyət göstərirdik. Heydər Əliyev

Fonduna müraciət etdik, qısa müddət ərzində yeni bağça inşa olunub təhvil verildi. Sabahdan yeni bağçada uşaqları qəbul edə biləcəyik. Yeni bağçada 1-3, 4-6 yaş arasında qruplar fəaliyyət göstərəcək. Qonşu kəndlərdən də bağçamıza müraciətlər var. Uşaqlarımız üçün yaradılan şəraitə görə Heydər Əliyev Fonduna dərin minnətdarlığımızı bildiririk”.

Yeni dərs ilinə hazıram

Məktəb bazarlığı neçəyə başa gəlir?

Yeni dərs ili yaxınlaşdıqca valideynlər məktəbli formaları və ləvazimatlarının xətrinə çıxırlar. Qiy-mətlər, seçim imkanları və keyfiyyət məsələsi isə hər il olduğu kimi bu dəfə də müzakirə mövzusu.

Mağazalara və bazarlara üz tutan valideynlərin üzündə qayğı, alınacaqların xərci aydın görünür. Uşaqlar isə sevincə çantaları kü-rəyinə taxıb özlərini gələcək dərs günündə təsəvvür edirlər. Kimisi seçimini özü edir, kimisi isə qə-rarı valideyninə həvalə edir.

“Mənim üçün həm keyfiyyət, həm görünüş önəmlidir”

Valideynlərin fikirləri müxtəlifdir. Ət-rafdakı satış dükanlarını gözdikcə bir vali-deynin iki övladı üçün çanta aldığını müşahi-də edirik. Məryəm Qafanova deyir ki, iki övladı üçün məktəb xərcləri 250-300 manat civarındadır: “Qiymətlərdə böyük fərq yox-dur, müəyyən artım hiss olunub, amma çox deyil. Mənim üçün həm keyfiyyət, həm görünüş önəmlidir. Çantanı endirimlə 28 manata almışam. İldə iki dəfə alıram, amma bu, məcburiyyətdən deyil, uşaqların ürəyi istədiyi üçündür. Bir uşağa geyim 75 manata başa gəlir, amma bəzən dəbli dükanlardan alımda 100-200 manat olur. Evdə bir nəfər işləsə, bunları ala bilməz. Keçən ildən qalan

3-4 çanta da var evdə, amma yenə alıram ki, uşaqlar sevinənlər. Həm də onlara yaxşı oxuduqlarına görə motivasiyadır”.

“İki il əvvəl qiymətlər daha baha idi, indi isə bir az ucuz gəldi”

Valideyn İradə Hamit Özbəkistandan gəlib və uşaqlarını Azərbaycanda məktəbə qo-yub. O, ilk alış-verişini edib, cəmi 100 manat xərcləyib: “İki il əvvəl qiymətlər daha baha idi, indi isə bir az ucuz gəldi. Hələ tam alma-mışam, amma ümumi xərclər təxminən 300 manat olacaq. Əsas odur ki, məhsullar keyfi-yətlı olsun və gələn il də qala bilsin. Qızım kukla şəkili, oğlum isə maşın şəkili çantaları seçir. İki uşaq üçün xərclər tək uşağa görə da-ha çoxdur”.

“Çəşid çoxdur və seçim imkanları genişdir”

Uşağına köynək seçən valideyn Amaliya Seyidcamalovaya yaxınlaşıq. O isə bu il məktəbli formalarının öten ilə nisbətən ucuz olduğunu vurğulayır: “Ötən il bir köynəyi 15 manata almışdım, indi 9 manata aldım. Amma keyfiyyət eyni qalır. Qızım 4-cü sinfə gedir, ümumi xərclərimiz təxminən 150 manata başa gələcək. Çantanızı 16 manata aldım. Bura-da çeşid çoxdur və seçim imkanları genişdir”.

Bəs satıcılar nə deyirlər?... “Məhsullar Türkiyə istehsalıdır, pambıq tərkibli və rahat yuyula bilər”

Satıcıların da mövqeyi müxtəlifdir. Lamiyə Nəcəfli deyir ki, iyulun ortalarından

məktəbli geyimləri vitrindədir və satışlar stabil davam edir: “Müştərilər məhsullarımı-zın keyfiyyətinə görə bizi seçir. Məhsullar Türkiyə istehsalıdır, pambıq tərkibli və rahat yuyula bilər. Köynəklərdə 20%, şalvar-larda 15% endirim tətbiq olunur. Ayaqqabı-lar 59-dan 50 manata düşüb, çantalar 40-50 manatdır. Bütün yaşlar və ölçülər üzrə for-malar mövcuddur. Müştəri 14 gün ərzində, etiket pozulmamış halda məhsulu qaytara və ya dəyişdirə bilər”.

“Valideynlər əsasən keyfiyyətə diqqət yetirirlər”

Satıcı Xəlid Tağıyev isə əsas alıcı axını-nın sentyabrın 5-15-i aralığında olduğunu bildirir: “Valideynlər əsasən keyfiyyətə diq-qət yetirirlər. Çantalar 12 manatdan başlayır, 40 manata qədərdir. Eyni çantalar şəhərin mərkəzində 70-80 manata satılır, burada isə qiymətlər münasibdir”.

“Bu il satış durğunluq göstərir, ötən illər daha çox alıcı gəlirdi”

Satıcı Eldəniz Ovçuyev isə satışların əvvəlki illərlə müqayisədə zəif olduğunu deyir: “Bu il satış durğunluq göstərir, ötən illər daha çox alıcı gəlirdi. Qiymətlərdə endirim var. Bizdə həm yerli, həm də id-xal məhsulları - Türkiyə və Çindən gələn mallar var. Koftalar 5 manatdan başlayır, amma bu, maya dəyərindən aşağıdır, sa-dəcə çox gətirildiyinə görə anbarda qalıb. Son iki ildə satışlarda zəiflik var və vali-deynlər daha çox idxal mallarına üstünlük verirlər”.

“Futbol şəkili çantalar xoşuma gəlir, amma anam daha rahat olanı seçdi”

Uşaqların sevinci isə bütün bu müzakirələrdən daha parlaq görünür. 220 nömrəli məktəbin 6-cı sinif şagirdi Emin Qafanov deyir: “Bu il çantanı özüm seçdim. Futbol şəkili çantalar xoşuma gəlir, amma anam daha rahat olanı seçdi. İçində çoxlu bölmələr var, kitabları ayrı qoya bilirəm. Sinif yoldaşlarımı görmək üçün səbirsizlənirəm. Yeni geyimdə məktəbə getmək də mənim üçün maraqlıdır, özümü böyük oğlan kimi hiss edirəm”.

İlk dəfə məktəbə gedən 279 nömrəli məktəbin 1-ci sinif şagirdi Emil Quliyev isə həyəcanını belə ifadə edir: “Çantanı göy və qırmızı rəngdədir. İçində yeni dəftərlərim var. Forma isə hələ alınmayıb. Müəllimlə tanış olmamışam, sinif yoldaşlarımı görmək istəyirəm. Çantamdakı kiçik cib və su qabını çox sevirəm. Məktəbdə yeni dostlar, oyunlar və dərslər məni gözəyir”.

“Hazırda məktəbli formaları minimal qiymətlərlə satışa çıxarılıb”

Bakı Tikış Evinin şöbə müdiri Etibar Əzi-mov bildirir ki, iyulun 1-dən etibarən məktəbli geyimlərin qiymətlərində ciddi endirimlər edilib: “Qısaqollu köynəklər 12 manatdan 8 manata, uzunqollu köynəklər 12 manatdan 10 manata, şalvar və ətəklər 20 manatdan 15 ma-nata, bütün jaketlər isə 30 manatdan 20 manata endirilib. Hazırda məktəbli formaları mini-mal qiymətlərlə satışa çıxarılıb. Bunun əsas səbəbi bazarda keyfiyyətsiz, sertifikatlı və menşəyi məlum olmayan məhsulların ucuz qiymətə satılmasıdır”.

Onun sözlərinə görə, valideynlər çox vaxt ucuz məhsullara üstünlük verirlər, lakin belə geyimlər uşaqlarda allergiya və dəri xəstəlik-lərinə səbəb ola bilər: “Bakı Tikış Evi isə yük-səkkeyfiyyətli və təhlükəsiz məhsullar təqdim edir. Polo köynəklər 100 faiz pambıqdan ha-zırlanır və material Özbəkistandan gətirilir. Şalvar və ətəklərin parçası isə 60 faiz yun, 40 faiz poliesterdən ibarətdir və Belarusla Türki-yədən gətirilir. Fabrikin istehsalı olan bu geyim-lər sertifikatlıdır, deformasiya olmur, rəngi solmur, parça dartılmır və ən əsası, bir il zə-manətlə satılır”.

E.Əzimov valideynlərə müraciət edərək tövsiyə edir ki, təsadüfi yerlərdən - küçədən, bazardan və ya avtobus dayanacağından forma almasınlar. Vacib olan yalnız Bakı Tikış Evin-dən deyil, ümumiyyətlə fabrikin istehsalı, serti-fikatlı və təbii materialdan olan məhsulların seçilməsidir.

Hazırda Bakı Tikış Evinin təxminən 100 min məktəbli forması satışdadır və ehtiyac ol-duqca yeni geyimlər tikilərək satışa çıxarılır. Şöbə müdiri bildirir ki, heç bir alıcı əliboş qa-yıtmır, çünki ölçü tükənən kimi dərhal yenisi hazırlanır.

Tünzalə QULİYEVA
Foto: Kənan QAFAROV

Elm və təhsil naziri İsmayılıda vətəndaşları qəbul edib

Avqustun 28-də elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev İsmayılı şəhərində vətəndaş qəbulu keçirib.

Qəbulda İsmayılı, Ağsu, Şamaxı və Qobustan sakinləri iştirak ediblər.

Qəbuldan əvvəl Ulu Öndər Heydər Əliyevin abidəsi ziyarət edilib, önünə gül dəstələri düzülmüş.

Qəbul zamanı vətəndaşlar müəllimlərin iş yerinin dəyişdirilməsi, tələbə köçürülməsi, ali təhsil müəssisələrinə bərpa və digər məsələlərlə bağlı müraciətlər ediblər.

Elm və təhsil naziri qəbula yazılmış vətəndaşları dinləyib, müraciətlərin operativ şəkildə araşdırılması, qaldırılan məsələlərin qanunvericiliyə uyğun həlli istiqamətində nazirliyin aidiyyəti qurumlarının rəhbərlərinə tapşırıqlar verib.

“Təhsil” üzrə alt işçi Qrupunun növbəti iclası keçirilib

Avqustun 29-da Elm və Təhsil Nazirliyində “Azərbaycan Respublikasının 2027-2030-cu illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası”nın hazırlanması məqsədilə yaradılmış “Təhsil” üzrə alt İşçi Qrupunun növbəti iclası keçirilib.

Aidiyyəti dövlət qurumlarının nümayəndələrinin iştirakı ilə keçirilən iclas çərçivəsində təhsil sahəsində 2027-2030-cu illərdə həyata keçirilməsi nəzərdə tutulan islahatlar, strateji fəaliyyət istiqamətləri, əsas prioritetlər və hədəflər müzakirə olunub.

Qeyd edək ki, sözügedən İşçi Qrupunun məqsədi ölkə Prezidentinin müvafiq Sərəncamına əsasən “Azərbaycan Respublikasının 2027-2030-cu illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası”nın hazırlanması istiqamətində təhsil sahəsi üzrə əsas prioritetlərin müəyyən edilməsidir.

Avropa Universitetləri Futzal Çempionatının qalibi olan komanda ilə AFFA-da görüş keçirilib

14-cü Futzal üzrə Universitetlərarası Avropa Çempionatının qalibi olan Azərbaycan

İdman Akademiyasının komandası ilə AFFA-da görüş keçirilib.

Görüşdə elm və təhsil nazirinin müavini, Azərbaycan Tələbə Futbol Federasiyasının pre-

zidenti Fərid Qurbanov, Azərbaycan Futbol Federasiyaları Assosiasiyasının (AFFA) icraçı vitse-prezidenti Sərxan Hacıyev, Milli Olimpiya Komitəsinin vitse-prezidenti Fərid Mansurov çıxış ediblər.

Çıxışçılar komandamızın qələbəsinə tarixi bir hadisə kimi dəyərləndirərək bütün komanda üzvlərinə gələcək fəaliyyətlərində uğurlar arzulayıblar.

Xatırladaq ki, Azərbaycan İdman Akademiyasının komandası 17-25 iyul tarixlərində Xorvatiyanın Zaqreb şəhərində keçirilən 14-cü Universitetlərarası Avropa çempionatında ölkəmizi təmsil edib. Finalda İspaniyanın Valensiya Universitetinin komandasına qalib gələrək Avropa çempionu adına layiq görülüb.

Uqanda və Macarıstanla elm və təhsil sahəsində əməkdaşlıq perspektivləri müzakirə edilib

Elm və təhsil nazirinin müavini Həsən Həsəni bu həftə bir sıra görüşlər keçirib. Nazir müavini avqustun 26-da Macarıstanın ölkəmizdəki fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Tamas Torma ilə, avqustun 28-də isə Uqandanın xarici işlər

üzrə dövlət naziri John Mulimbanın rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti ilə bir araya gəlib. Hər iki görüşdə elm və təhsil sahəsində cari əməkdaşlıq və gələcək inkişaf perspektivləri müzakirə olunub.

“Bizim üçün “Maarifçi” gələcəyin təhsil idarəçisidir”

Mentorlar üçün təlim

Elm və Təhsil Nazirliyində “Maarifçi” tələbə-məzun təcrübə proqramı çərçivəsində növbəti təlim keçirilib. “Strateji mentorluq: İstedadların aşkarlanması və inkişafı” mövzusunda keçirilən görüş təlim formatında idi və tədbirdə Elm və Təhsil Nazirliyinin və təbə qurumlarının əməkdaşları iştirak ediblər.

Hansı 3 tövsiyəni verərdiniz?”
- Mentorlara tapşırıq

Təlim iştirakçıları qruplara bölünərək müxtəlif tapşırıqları yerinə yetiriblər. Onlar öncə “Təsəvvür edin ki, mentorluq etdiyiniz proqram iştirakçısı motivasiyasını itirib və tapşırıqları vaxtında yerinə yetirmir. Bu vəziyyəti necə həll edərsiniz?” sualını cavablandırıblar. Sonra isə “Təcrübə proqramının sonunda iştirakçıların maksimum fayda əldə etməsi üçün mentor olaraq siz hansı 3 əsas tövsiyəni verərdiniz?” — mövzusunda öz tövsiyələrini hazırlayıblar.

“İstəyirik ki, “Maarifçi”nin elm və təhsil sistemi üçün əhəmiyyətini bilsinlər”

İşçi qrupun icraçı katibi Tünzalə Vəliyeva “Azərbaycan müəllimi”nə açıqlamasında bildirib ki, əsas məqsəd III “Maarifçi” Tələbə-məzun təcrübə proqramının iştirakçılarına mentorluq edən əməkdaşların bu sahədə biliklərini artırmaqdır. “Hər üç “Maarifçi”də mentorlarla belə görüşlər təşkil edilib, onlarla təcrübə prosesində rast gəlinən çatışmazlıqlar müzakirə olunub. Belə görüşlərdə proqramın mahiyyəti, tətbiqində vacib istiq-

mətlər barədə məlumat verildirdi. Ancaq bu dəfə strateji mentorluq mövzusunda müzakirə aparıldı, istedadların aşkarlanmasında hansı metodlardan istifadə edə biləcəyimizdən danışdıq. Onları daha çox məlumatlandırmağa çalışdıq. İstəyirdik ki, “Maarifçi”nin elm və təhsil sistemi üçün əhəmiyyətini bilsinlər. Çünki bu proqramın sayəsində təhsil idarəçiləri, bu sahədə potensialı olan kadrları müəyyən edirik. Ona görə də mentorların “Maarifçi” proqramının iştirakçıları arasından istedadları üzə çıxarmaları, idarəetmə bacarıqları olanları düzgün müəyyənləşdirmələri bizim üçün önəmlidir.

Bu baxımdan mentorlarla belə görüşlərin intensiv olmasını vacib hesab edirik. Bunun mentorluq bacarıqlarının da inkişafında faydalı olacağını düşünürük. Proqram barəsində məlumatları genişləndikcə ona töhfələri artır. Bir araya gəlməklə bir-birlərini də tanıyırlar. Bu görüşlər bizim üçün həm də ona görə faydalıdır ki, mentorlardan məhz belə görüşlərdə maraqlı təkliflər alır, həmin fikirlər əsasında proqramı zənginləşdiririk. Proqramın reallaşdırılmasında payı olan hər kəsin fikri nəzərə alınır”.

“Hər iştirakçı nazirliyin mümkün qədər çox struktur bölməsində təcrübə keçəcək”

İcraçı katibin sözlərinə görə, III “Maarifçi” proqramının əvvəlkilərdən fərqi var. Bu dəfə proqram 4 ay müddətinə həyata keçirildiyi üçün 2 aydan sonra iştirakçıların fərqli istiqamətdə təcrübəyə cəlb edilmələri məqsəduyğun sayılıb: “Mentorlar fərqli strukturda və ixtisasına uyğun bölmədə təcrübə keçsinlər ki, daha kompleks biliklərə malik olsunlar. Əvvəlki proqramlarda bu, könüllü xarakter daşıyırdı. Bəzən isə proqram gedişatında iştirakçılarla bağlı öz mülahizələrimiz də olurdu və onu müvafiq qaydada fərqli sahəyə yönləndirirdik. Lakin bu dəfə bunu məcburi etdik ki, hər iştirakçı nazirliyin mümkün qədər çox struktur bölməsində təcrübə keçsin ki, bilik və bacarıqlarını daha çox təkmilləşdirə bilsin”.

Mentorlar nə düşünürlər?

Görüş iştirakçısı, Elm və Təhsil Nazirliyi Elm, ali və peşə təhsili şöbəsinin Peşə təhsili sektorunun müdiri Səbinə Babayeva ilk dəfə mentorluq fəaliyyətinə III “Maarifçi” proqramında cəlb olunub: “Bu görüş ilk dəfə mentorluq edən şəxslər üçün mentorluğun əsaslarından tutmuş strateji yanaşmalara, nazirliyin gözləntilərinə qədər çox geniş təsəvvür formalaşdırdı”.

“Maarifçi”də mentor fəaliyyətinə başlayacaq Təhsilin İnkişafı Fondunun Layihələrin idarə olunması şöbəsinin baş mütəxəssisi Aysel Məhərrəmovaya isə bildirib ki, bu sahədə 2018-ci ildən işləyir: “Təhsil təcrübəmdə müəllimlik olduğu üçün öyrətməyə peşəmdən doğan bir maraq, həvəs var. Həm peşəmin bir hissəsi olan bir işlə məşğul olacağam deyə sevincliyəm, həm də “Maarifçi”də bir rölümün olacağımı bilmək mənə çox qüvvələndirir”.

Ruhiyə DAŞSALAHLI

Kəlbəcərdə 68 şagird tədrisə cəlb olunacaq

Kəlbəcərdə ilk mərhələdə 68 şagird və 20 müəllim tədrisə cəlb olunacaq.

Şərqi Zəngəzür Regional Təhsil İdarəsindən verilən məlumata görə, Bəhmən Cəfərov adına I nömrəli tam orta ümumtəhsil məktəbi 108 nəfər şagird yerlikdir və modul tipli binada fəaliyyətə başlayacaq.

Qeyd edək ki, adıçəkilən məktəb hazırda Gəncə şəhərində yerləşir.

Psixoloq deyir ki...

Məktəbi uşağa necə sevdirməli?

Yeni həyatın astanasında

Yeni tədris ilinin başlanmasına sayılı günlər qalıb. Sentyabr ayı təkcə payızın yox, həm də məktəb həyatının yeni-dən canlandığı bir dövrdür. Bu il də minlərlə 6 yaşlı uşağın məktəb həyatı ilə ilk tanışlığı baş tutacaq. Onlar üçün bu, sadəcə məktəb formasını geyinib, parta arxasına keçmək deyil, yeni bir həyat mərhələsinə qədəm qoymaq deməkdir.

Artıq o uşaq bağçasındakı körpə deyil. Evin balacası, nənə-babaların əzizlədiyi uşaq indi daha geniş bir sosial mühitə – məktəbə daxil olur. Sevimli oyuncaqları, laylalar və tanış ev mühiti geridə qalır. Qaydalar, məsuliyyət, paylaşmaq və səbir kimi anlayışlar onun yeni gündəminə çevrilir. Bu dəyişiklik böyük görünməyə bilər, lakin bir uşaq

üçün bu, əslində, onun daxili dünyasında ciddi bir çevrilişdir.

Bu, həm də valideyndən ayrılmaq, yeni insanlarla münasibət qurmaq və ən əsası öz ayaqları üstündə durmaq deməkdir. Ən çox sevdiyi oyuncağını belə paylaşmaq istəməyən, “mən tək yatmıram” deyən uşaq, həmin gündən etibarən şagird olaraq müstəqil şəkildə partada oturacaq, müəllim və digər parta yoldaşları ilə ünsiyyət quracaq.

Bəs necə edərkən ki, ilk dəfə məktəbə qədəm qoyacaq uşağın adaptasiya dövrü rahat keçsin? Valideyn və müəllimlər bununla bağlı nələrə diqqət etməlidirlər? Bu və digər suallarla psixoloq Aynur Bünyatovaya müraciət etdik.

Uşağın məktəbə necə alışacağı onun gələcək təhsil uğurlarına birbaşa təsir göstərir

Psixoloq qeyd edir ki, birinci sinif uşağın həyatında sadəcə yeni bir mərhələ deyil, bu, onun ilk ictimai təcrübəsidir. Bu dövrdə uşaq artıq bağcanın oyun dolu, sərbəst mühitindən nizam-intizam tələb edən məktəb sisteminə keçir. Hər bir ailə üçün həmin keçid həm sevinc, həm də narahatlıqla müşayiət olunur. Çünki uşağın məktəbə necə alışacağı onun gələcək təhsil uğurlarına, emosional stabilinə və sosial bacarıqlarına birbaşa təsir göstərir: “Uşağın məktəbə ilk addımı – onun üçün təkcə bir partanın arxasında oturmaq deyil, həm də özünü tanımaq, ictimai münasibətləri öyrənmək və müstəqil bir fərd olmağa doğru ilk böyük addımı atmaqdır. Bu mərhələ həm uşaq, həm valideyn, həm də müəllim üçün mühüm və həssas bir keçid dövrüdür. Bu keçidin uğurlu olması üçün ən vacib amil təhlükəsizlik, anlayış və sevgi ilə əhatə olunmuş bir mühitin yaradılmasıdır. Uşaq özünü dəyərli hiss etdiyi bir mühitdə böyüdükcə, yalnız dərslər deyil, həyatın özü haqqında da çox şeyi öyrənəcək.

Məktəbə adaptasiya dedikdə, uşağın yeni mühitə psixoloji və sosial baxımdan uyğunlaşması nəzərdə tutulur. O, özünü təhlükəsiz hiss etməli, müəllim və sinif yoldaşları ilə münasibət qura bilməli, qaydalara

əməl etməyi öyrənməli və oxumağa maraqlı göstərməlidir. Bu proses bir neçə mərhələdən keçir: əvvəlcə həyəcan və maraqlı qarışıq hisslər üstünlük təşkil edir, daha sonra yeni rejimə alışmağa cəhd edilir, bəzən aqressivlik və ya qapalılıq müşahidə olunur. Təxminən iki-üç ay ərzində isə uşaq məktəbi artıq təhlükəsiz mühit kimi qəbul edir, müəllim və yoldaşları ilə münasibətləri möhkəmlənir və dərslərə daha fəal qoşulur”.

A.Bünyatovanın sözlərinə görə, adaptasiya prosesi həmişə hamar getmir. Belə ki, davamlı emosional qeyri-sabitlik, təlimə maraqsızlıq və məktəbdən imtina halları müşahidə olunarsa, bu, daha dərinlən dəstək tələb edir. Bu dövrdə uşağın yaş mərhələsi mühüm rol oynayır.

Sentyabrdan əvvəl altı yaş tamam olan uşaqlar məktəbə daha tez uyğunlaşırlar

Həmsöhbətimiz maraqlı bir faktı diqqətə çatdıraraq söyləyir ki, sentyabrdan əvvəl altı yaş tamam olan uşaqlar məktəbə daha tez uyğunlaşırlar, çünki onların psixoloji və fiziki inkişafı məktəb mühitinə daha uyğundur. Sentyabrdan sonra altı yaşını tamam edənlər isə hələ bağca psixologiyasına yaxın olurlar və yeni mühitə alışmaları bir qədər uzun çəkə bilər. Ona görə də müəllimlər və valideynlər belə uşaqlara xüsusi diqqət göstərməlidirlər.

Qızlar qaydalara riayət etməyə, oğlanlar isə sərbəstliyə meyillidirlər

Psixoloq söyləyir ki, adaptasiyaya təsir edən başqa bir faktor da cins fərqləridir. Qız uşaqları qaydalara riayət etməyə, ünsiyyət qurmağa və müəllimlə əməkdaşlığa oğlanlardan daha çox meyillidirlər. Oğlanlarda isə enerjinin çoxluğu, diqqətin tez yayınması və intizam problemləri daha qabarıq görünür. Bu səbəbdən fərdi yanaşma çox önəmlidir. Fiziki inkişaf da unudulmamalıdır. Yax-

şı inkişaf etmiş motor bacarıqları – yazmaq, dəftərlə işləmək, xətt çəkmək uşağa dərslər prosesinə daha rahat qoşulmağa imkan verir. İdmanla məşğul olan uşaqlar daha dözümlü olurlar, uzun dərslər gününə psixoloji cəhətdən asan uyğunlaşır. Əks halda fiziki zəiflik tez yorulmaya, diqqətin dağılmasına və emosional gərginliyə səbəb ola bilər.

Müəllim anlayışlı, qayğıkeş və istiqamətləndirici olmalıdır

Həmsöhbətimiz deyir ki, xüsusilə müəllimlər bu dövrdə yüksək həssaslıq, səbir və anlayış nümayiş etdirməlidirlər. Onların yaratdığı təhlükəsiz və dəstəkləyici mühit uşaqların özlərini ifadə etmələrini asanlaşdırır. Uşaq qaydalara öyrəşməkdə çətinlik çəkə bilər. Amma bu qaydalar izah edilərək,

Nə valideyn müəllimi, nə də müəllim valideyni tənqid etməməlidir

Psixoloq adaptasiya prosesində valideynlərin rolunu da önə çəkir. Bildirir ki, balacaların məktəbə qısa zamanda öyrəşməsində, təhsil həyatına uyğunlaşmasında müəllim-valideyn əməkdaşlığı mütləqdir. Məktəbə başlama dövründə müəllim və valideynlər arasında güclü əməkdaşlıq vacibdir. Bu əməkdaşlıq uşaq üçün orta və sabit bir mesaj mənbəyi yara-
dır: “Necə bir əməkdaşlıq qurulmalıdır?” – sualına cavab olaraq bildirir ki, müəllimlər uşağın gündəlik durumu, emosional halları, davranış dəyişiklikləri ilə bağlı valideynlərlə tez-tez əlaqə saxlamalıdır. Valideyn də evdə müşahidə etdiklərini müəllimlə bölüşməlidir. Bu, uşağın bütöv psixoloji portretinin formalaşmasına yardım edir. Valideynlərlə açıq ünsiyyət və müəmmədi geri bildirim isə uşağın inkişafını izləmək və çətinlikləri vaxtında görmək baxımından vacibdir. Ən vacib prinsip isə qarşılıqlı ittihamlardan uzaq durmaqdır. Əgər uşağda çətinliklər yənasarsa, nə valideyn müəllimi, nə də müəllim valideyni tənqid etməməlidir. Məsələn “biz bu problemi bir yerdə necə həll edə bilərik?” düşüncəsi ilə yanaşılmalıdır.

A.Bünyatova qeyd edir ki, valideynlər uşağın hisslərini inkar etməməli, anlayışla yanaşmalıdır. Məsələn: “Mən bilərəm ki, həyəcanlırsan, bu normaldır” kimi ifadələr uşağın özünü güvənli hiss etməsinə səbəb olur. Gündəlik sabit rejim, vaxtında yatmaq və səhər yeməyi isə uşağın təhlükəsizlik duyğusunu gücləndirir. Valideynlər övladlarını başqaları ilə deyil, yalnız öz dünyənə nəticələri ilə müqayisə etməli, tənqiddən çox təşviq etməlidirlər.

Psixoloqun fikrinə, nəticə olaraq, birinci sinif uşağın yalnız məktəbə deyil, bütövlükdə cəmiyyətə inteqrasiyasının başlanğıcıdır. Onun yaşı, cinsi və fiziki inkişafı adaptasiya prosesinə təsir etsə də, həlledici rol valideynlərin və müəllimlərin göstərdiyi diqqət və dəstəyə məxsusdur. Anlayış və qayğı ilə müşayiət olunan bu mərhələ uşağın gələcəkdə özünəinam-
lı, təşəbbüskar və sosial baxımdan uğurlu şəxsiyyət kimi formalaşmasına möhkəm zəmin yaradır.

Samirə KƏRİMOVA

Rəqəmsal dövrdə uşaqların psixoloji təhlükəsizliyi

Valideynlər nə etməlidirlər?

Məsələ ilə bağlı psixoloq Rəşidə Məhərrəmovaya “Azərbaycan müəllimi”-nə valideynlərin üzlaşdiyi çətinlikləri və çıxış yollarını izah edib. O bildirib ki, valideynlər çox yaxşı bilirlər ki, uşaq virtual mühitdə hiperzəorakılığa məruz qalır, yaşına uyğun olmayan kontentlə qarşılaşa bilər: “Sosial mediada paylaşılan statuslar, oyunlardakı ballar və davamlı müqayisələr uşağda özünəinamın azalmasına, depressiyaya, hətta özünüqapanmaya gətirib çıxarır. Əslində asılılıq yaradan da çox vaxt valideynin özüdür. İşdən yorğun gələn anata övladına kifayət qədər diqqət ayıra bilmir, uşaqlar da nəzarətsiz qaldıqları üçün planşet və telefona daha çox bağlanırlar. Onlar valideynin davranışını təkrarlayaraq ekrandan ayrılmamağı normal hal kimi qəbul edirlər. Bu vəziyyət valideynlər üçün bir dilemmadır

gündəmə gətirir: Nəzarət etmək doğrudur, yoxsa etibar etmək? Hər iki yanaşmanın üstünlükləri var, amma təkbaşına heç biri kifayət etmir. Əgər valideyn yalnız nəzarət edərsə, uşaq özünü sıxılmış hiss edə bilər. Əgər tam etibar edərsə, bu dəfə təhlükəli kontent və asılılıq riski artır. Ona görə də balanslı yanaşma ən doğru çıxış yoludur”.

“Valideyn övladının izlədiklərini müzakirə etməyə zaman ayırmalıdır”

Psixoloq qeyd edib ki, uşaqların texnologiyadan istifadəsində müəyyən limitlər tətbiq olunmalıdır. Onun təcrübəsinə əsasən, 10 yaşa qədər uşaqlar üçün gündə 1-1,5 saat, 10 yaşdan yuxarı uşaqlar üçün isə 2-2,5 saat kifayət edir: “Bu vaxtın bloklar şəklində bölünməsi daha səmərəli nəticə verir. Eyni zamanda, valideyn günün so-

nunda və ya həftə ərzində övladının izlədiklərini müzakirə etməyə zaman ayırmalıdır. Belə olduqda uşaq artıq hər hansı bir kontenti seçərkən düşünəcək ki, sonradan valideyni ilə paylaşa bilsin. Bu isə onda seçici baxış tərzi formalaşdırır və təsadüfi, zərərli məzmunu izləməkdən çəkindirir.

Nəzarət proqramlarının istifadəsi uşaqlar üçün təhlükəsiz virtual mühit yaratmaqda faydalıdır. Bununla yanaşı, valideynlər alternativ fəaliyyətlər təşkil etməli, xüsusilə yay aylarında uşaqlarına həftəsonları vaxt ayırmalıdırlar. Əgər ailə varsa, övlad varsa, məsuliyyət də var. Valideyn uşağı ilə zaman keçirməli, onun fikirlərini öyrənməli, qarşılıqlı əlaqə yaratmalıdır”.

“Uşaq valideyninə güvənməyə, yaşadığı çətinlikləri gizlədəcək”

Psixoloqun sözlərinə görə, uşaqlar texnologiyadan necə istifa-

də etməyi, ilk növbədə, valideynlərdən öyrənirlər. Əgər ata-ana günün çox hissəsini telefon və ya televizor qarşısında keçirirsə, uşaq da bunu normal davranış kimi qəbul edir və eyni vərdisi təkrarlayır: “Əgər uşağda davamlı əsəbilik, yuxu pozuntusu, dərslər nəticələrinin zəifləməsi, tək qalmaq istəyi müşahidə olunarsa, bu, rəqəmsal asılılıq və ya psixoloji təzyiqin göstəricisi ola bilər. Belə hallarda valideyn vaxtında psixoloqa müraciət etməli, uşağı günahlandırmaq əvəzinə dəstək göstərməlidir. Ən mühüm amil etibar mühitinin yaradılmasıdır. Uşaq valideyninə güvənməyə, yaşadığı çətinlikləri gizlədəcək”.

Valideyn-övlad münasibətlərini R.Məhərrəmovaya “Köklər və qanadlar” metaforası ilə açıqlayır. Onun izahına görə, “köklər” uşağın ailədən aldığı sevgi, qayğı, ünsiyyət və mənəvi dayaqdır: “Köklər möhkəm olanda uşaq gü-

vən və sabitlik hiss edir. “Qanadlar” isə valideynin verdiyi azadlıq, yaradıcılığa dəstək və istiqamətləndirmədir. Bu, uşağın özünü ifadə etməsinə, müstəqilliyinə və gələcəkdə sağlam şəxsiyyət kimi formalaşmasına imkan yaradır. Əgər valideyn həm kök, həm də qanad verə bilsə, uşaq texnologiyanın əsiri yox, ondan faydalı istifadə edən, azad düşüncəli fərd kimi yetişir.

Nəticə etibarilə, uşaqları texnologiyadan tamamilə uzaqlaşdırmaq mümkün deyil. Amma onları qorumaq və düzgün yönləndirmək mümkündür. Əsas məsələ balansdır: Nəzarətlə yanaşı etibar, qayğı ilə yanaşı sərhəd, qadağa ilə yanaşı seçim imkanı vermək lazımdır. Yalnız bu halda uşaqlar sağlam “köklər” üzərində dayanaraq güclü “qanadlar”la gələcəyə inamla addımlaya bilərlər”.

Tünzalə QULİYEVA

Gələcəyə hesablanmış strateji addım

Son illərdə ali təhsil sisteminə həyata keçirilən islahatların mühüm istiqamətlərindən biri müəllim hazırlığının keyfiyyətini yüksəltmək, pedaqoji ixtisasların say göstəricilərini əmək bazarının real ehtiyaclarına uyğunlaşdırmaqdır. Bu il ali təhsil müəssisələrinə qəbul planında ən çox dəyişiklik də məhz pedaqoji ixtisaslarda müşahidə olunub: bəzi universitetlərdə müəllimlik ixtisaslarının plan yerləri ixtisar edilib, bir sıra ixtisaslar isə ləğv olunub. Nəticədə, pedaqoji ixtisaslar üzrə ümumi plan yerlərinin sayında xeyli azalma olub. Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti (ADPU) isə bu prosesin mərkəzindədir.

“Plan yerlərinin azalması daha çox qeyri-pedaqoji profilli ali məktəblərdədir”

ADPU-nun tədris işləri üzrə prorektor dosent Eldar Aslanov “Azərbaycan müəllimi”-nə açıqlamasında bildirib ki, pedaqoji ixtisaslar üzrə plan yerlərində azalma pedaqoji kadr hazırlığının keyfiyyətinə və bu peşənin nüfuzuna müsbət təsir edəcək: “Bu il müəllimlik ixtisaslarına ayrılan plan yerlərinin ümumi sayında azalma müşahidə olunur. Proses keçən ildən etibarən başlayıb və bir neçə il plan yerlərinin optimal formada azalması davam edə bilər. Geniş miqyasda bu proses çoxtərəfli, gələcəyə hesablanmış strateji bir addımdır. Çünki ümumi halda müəllimlik ixtisaslarının plan yerlərinin azaldığı mənzərəsi görünəndə, ayrılıqda ixtisas və bölmələr üzrə bu dəyişikliyin nəticələri daha aydın görünür. Qeyri-pedaqoji ixtisasları çıxıqda pedaqoji ixtisaslar üzrə xalis azalma 30 yer təşkil edir. Lakin bölmələr üzrə vəziyyət tam fərqlidir.

Azərbaycan bölməsi üzrə ümumi plan yerlərində 80 plan yeri azalma qeydə alınsa da, ingilis bölməsi üzrə 70, rus bölməsi üzrə isə 60 plan yeri artıb.

Digər tərəfdən, ötən ilə nisbətən pedaqoji ixtisaslar üzrə plan yerlərinin ümumi sayı təxminən 11 min yerdən 9700-ə qədər azaldılıb. Lakin bu təxmini 1300 yerlik azalma içərisində ADPU-nun payı cəmi 30 yer, filiallarının payı isə 195 yerdir (təxmini azalmanın cəmi 20 faizi ADPU və filiallarının payına düşür). Belə olan halda isə pedaqoji ixtisaslar üzrə ADPU-nun xüsusi çəkisi daha da artmış olur. Əgər ötən il bu nisbət 34 faiz idisə, bu il artıq pedaqoji ixtisasların təxminən 36 faizi ADPU ailəsinin payına düşür. Bu da məsələnin ikinci tərəfini - optimallaşdırma, təkmilləşdirmə tərəfini aşkara çıxarır. Yeni azalma daha çox qeyri-pedaqoji profilli ali təhsil müəssisələrimizin payına düşür.

Edilən dəyişikliklərin təhsil sisteminə yaradacağı potensial yeniliklərə misal kimi subyektiv olaraq iki amili göstərə bilərik. Birincisi, bu, əmək bazarında pedaqoji kadr ehtiyatlarının daha da optimallaşmasına səbəb olacaq. İkincisi, plan yerlərinin azaldılması ilə bağlı olaraq müəllimlik ixtisaslarına qəbulda rəqəbətliliyin, keçid ballarının artması ilə daha hazırlıqlı gənclər bu ixtisaslarda təhsil alacaqlar. Eləcə də paralel olaraq həyata keçirilən təhsil proqramlarının yenidən hazırlanması və müəllimlik ixtisaslarının proqram akkreditasiyalarının da təsiri ilə pedaqoji kadr hazırlığının keyfiyyəti daha da artacaq”.

“Optimallaşma pedaqoji ixtisaslara qəbulda rəqəbəti artıracaq”

Prorektor vurğulayıb ki, bu dəyişikliklər həyata keçirilərkən əmək bazarının real tələbləri və perspektivləri, ümumi inkişaf tendensiyası nəzərə alınır: “Plan yerlərinin azalması qəbul zamanı abituriyentlər arasında rəqəbəte və daha yüksək nəticəli gənclərin bu ixtisaslara üz tutmasına gətirib çıxaraçaq. Amma əmək bazarına daxil olacaq gənc mütəxəssislərin sayı nisbətəndə azalacağına görə real iş imkanlarının çoxalacağına demək olar.

Mənzərəni bir qədər detallı təsvir etsək, plan yerlərində aparılan optimallaşdırma, eləcə də müəllimlik ixtisaslarının nüfuzunun və tədris keyfiyyətinin artırılması üçün görülən tədbirlər bir müddət sonra burada artıq illərdir ki, mövcud olan müsbət rəqəbat mühitinin daha da artmasına, müəllimlik ixtisas-

larına artıq “buraya qəbul ola bildim deyə müəllimlik oxuyuram” təfəkkürü ilə yox, yüksək nəticələrlə sırf peşəkar müəllim olmaq istəyən gənclərin yönəlməsinə səbəb olacaq.

Hazırda ixtisas qrupları arasında Təhsil ixtisasları qrupu ən çox sayda ali təhsil müəssisələrində kadr hazırlığı aparılan lider ixtisas qrupudur. Ölkədə dövlət və özəl olmaqla, 20 ali təhsil müəssisəsində pedaqoji kadr hazırlığı həyata keçirilir. Biz proqram akkreditasiyasının nəticələrinə, məzunların magistratura qəbul və MİQ nəticələrinə görə daha rəqəbətliliyi kadr hazırlığı mühtitə formalaşdırılmasını arzulayıraq.

Elm və Təhsil Nazirliyinin yeni təhsil proqramlarının hazırlanması məqsədilə yaratdığı komissiyanın tabeliyində işçi qruplar fəaliyyət göstərir ki, ADPU-nun həmsədri olduğu Təhsil ixtisasları üzrə işçi qrupu tərəfindən artıq magistratura səviyyəsində 34 ixtisaslaşmanın daxil olduğu “Pedaqogika” ixtisasının yeni təhsil proqramı hazırlanaraq nazirliyə təqdim olunub.

Magistratura səviyyəsi üzrə həm məzun islahatları, həm də yeni ixtisaslaşmaların yaradılması istiqamətində görülən işlər bir neçə il sonra Pedaqoji Universitetin doktorantura səviyyəsində də ediləcək uğurlarının təməlidir.

Bələ ki, Elm və Təhsil Nazirliyinin rəhbərliyi altında magistratura təhsili səviyyəsində edilən son yeniliklər sırasında təhsil elmləri üzrə magistratura ixtisaslaşmalarının sayı 22-dən 34-ə çıxarılıb. Bu sadəcə kəmiyyət deyil, ciddi keyfiyyət dəyişikliyi ilə xarakterizə olunub. Yeni ixtisaslaşmalar olaraq Təhsil texnologiyaları, Xüsusi istedadlı uşaqların təhsili, Erkən yaş dövrünün inkişafı, Məktəbhazırlıq təşkilatı, Təbii elmlərin tədrisi, Təhsil siyasəti, Təhsil proqramı-

nın tərtibi və təkmilləşdirilməsi ilk dəfə olaraq təsnifata əlavə edilib, o cümlədən ciddi səylər nəticəsində “Xüsusi təhsil”, “Oliqorenopedaqogika”, “Surdopedaqogika”, “Loqopediya” və “Tiflopedaqogika” ixtisasları açılıb.

Bu ixtisaslaşmalar üzrə kadr hazırlığı ölkəmizdə təhsil elmlərinin, nəticə etibarilə sonrakı dövrdə təhsil sahəsinin inkişafına öz müsbət təsirini göstərəcək. Həmçinin Humanitar və sosial ixtisaslar qrupu üzrə “Təhsilin psixologiyası”, İqtisadiyyat və idarəetmə ixtisasları qrupu üzrə isə “Təhsil menecmenti” və “Təhsilin iqtisadiyyatı” kimi vacib ixtisaslaşmalar da təsnifata daxil edilib”.

Bunlarla yanaşı, bir neçə ildir ki, mərhələli şəkildə ixtisaslarımızın proqram akkreditasiyasından keçirilməsi prosesi davam edir və artıq bəzi ixtisaslar üzrə proses tamamlanıb. Həmçinin ADPU olaraq, akademik həyətimizin gəncəşdirilməsi, davamlı təlimlərə, müvafiq sertifikatlaşdırma proqramlarına cəlb olunmaları, onların tədqiqat nəticələrinin daha da artırılması, eləcə də reyting qiymətləndirilməsinin aparılması, tələbələrin təcrübə proseslərinin daha da təkmilləşdirilməsi, ikili diplom və mübadilə proqramlarının artırılması üzərində aparılan işlər, digər yandan davamlı şəkildə tədris infrastrukturunun yenilənməsi, e-universitet, e-idarəetmə və e-sənəd dövrüyyəsi sistemlərinin inkişafı kimi çeviklik və transformasiya tədbirləri də son hədəfimiz olan tədrisin keyfiyyətinin artırılmasına yönəlmis addımlardır.

Bütün bu kompleks addımlar həm daha hazırlıqlı və məqsədyönlü gənclərin müəllimlik ixtisaslarını seçmələrinə, həm də tədrisin keyfiyyətinin daha da yüksəldilməsinə yönəlib”.

“Plan yerlərinin azaldılması gələcəkdə müəllim çatışmazlığına səbəb olmayacaqdır”

E.Aslanov həmçinin pedaqoji ixtisaslar üzrə plan yerlərinin azalması nəticəsində dörd il sonra əmək bazarında vəziyyətin necə dəyişə biləcəyi haqqında da danışib. O bildirib ki, bu dəyişikliklər müəllim çatışmazlığı və sair kimi mənfi nəticələr doğurmayacaqdır, əksinə, vəziyyətə müsbət təsir edəcək: “Pedaqoji ixtisaslarda qəbul planında azalmalar növbəti illərdə müəllim kadrlara yaranacaq ehtiyac nəzərə alınaraq edilib. Burada demografik amillərdən tut-

muş, özünüinkişaf və əlavə təhsilə qədər geniş meyarlara baxılıb. Son illərin təcrübəsi göstərir ki, müəllimlik peşəsi üzrə vakansiyalardan dəfələrlə çox şəxs MİQ imtahanlarında iştirak edir. Bu, imtahan keçirənlər üçün əlavə xərc, həmin şəxslər üçün vaxt itkisidir. Biz əmək bazarında pedaqoji ixtisaslar üzrə tələbə təklifindəki optimal uyğunluğu təmin etməliyik.

4 il sonra əmək bazarında hansı pedaqoji ixtisaslara daha çox ehtiyac olacağı məsələsi iki aspektdən qiymətləndirilməlidir: bu, klassik mənada kadr çatışmazlığının idarə olunması ilə bağlıdırsa, ikinci yandan peşəkar bacarıqlara sahib yüksəkixtisaslı kadrların təmini ilə bağlıdır.

Artıq bir neçə ildir ki, ADPU-nun Məzun-karyera və koordinasiya şöbəsi məzunlarımızın əmək bazarındakı hərəkətini mütləq olaraq izləyir. Hər il məzunlarımızın ümumi, eləcə də ixtisas üzrə məşğulluq göstəriciləri, həmçinin məmnunluq dərəcələri, ölçmə sorğularının nəticələri ətraflı şəkildə təhlil edilir və tədrisin keyfiyyəti, plan yerləri, yeni ixtisas və bölmələrə bağlı qərarların qəbulunda bu məlumatlara istinad olunur.

2023/2024-cü tədris ili üzrə ADPU-dan məzun olan 2317 bakalavrın 812 nəfəri Azərbaycanda, 72-si xaricdə magistraturaya qəbul olunub. 1063 məzun MİQ imtahanlarında iştirak edib ki, bunlardan 984 nəfəri müsahibə mərhələsinə keçib, 551-i isə dövlət ümumtəhsil müəssisələrində işlə təmin edilib. Məzunlardan 142 nəfəri dövlət orqanlarında, 308-i isə özəl təhsil müəssisələrində işə qəbul olunub. Pedaqoji Universitetin 2024-cü ildə əmək bazarına çıxmış məzunlarının məşğulluğu 83,7%, işləyən məzunların ixtisas üzrə məşğulluğu isə 85,8% təşkil edib. İnənirəm ki, müvafiq strategiya üzrə əmək bazarının ehtiyaclarına görə həm pedaqoji, həm də qeyri-pedaqoji ixtisaslarda qəbul planımızı düşünülmüş şəkildə korreksiya edərək bu rəqəbətliliyi daha da artıracağıq. Təbii ki, burada əsas məqsədimiz gələcək kadra rəsmi diplomla yanaşı, peşəkar sərişlər vermək, onlarda xüsusi bacarıqlar formalaşdırmaqdır”.

Prorektor Eldar Aslanov qeyd edib ki, plan yerlərinin sayı sosial-demografik vəziyyətə və real tələblərə uyğun olaraq dövrü şəkildə dəyişir, hər zaman peşəkar müəllim kadrlarına ehtiyac var. Onun sözlərinə görə, gələcəkdə qəbul planlaşdırılması daha da təkmilləşdiriləcək və ali məktəblərə ödənişli plan yerlərinin müəyyənəşdirilməsində daha çox sərbəstlik verilə bilər.

Mərziiyə KAZIMZADƏ

Bir ilə Çin dilini öyrəndi, indi bu ölkədə təqaüdlə təhsil alacaq

“Təqaüdü qazananlar arasında adıma görə çox sevindim”

Elnur deyir ki, xaricdə təhsil almaq çoxdankı arzusu idi: “Fikirləşirdim ki, bakalavr təhsilimi öz vətənimdə alaram, magistraturanı xarici ölkələrin birində davam etdirərəm. HTP ilə tanış olduqdan sonra tələb olunan sənədləri topladı və təqdim etdim. Bu proses mənim üçün həyəcanlı keçdi. Təqaüdü qazananlar arasında adıma görə çox sevindim. Magistratura təhsilimi Çinin Sian Çzyotun Universitetində alacağam. Adıçəkilən universitetin təklif etdiyi tədris imkanları diqqətimi cəlb etdiyi üçün buranı seçdim.

Çin təhsil sistemi: Sürət, sistem və ciddi nəzarət

2024-2025-ci tədris ilində Elnur Çində təhsil təcrübəsi keçib və Çin dilində birillik hazırlıq kursunu tamamlayaraq sertifikat alıb. Qeyd edir ki, tədris Çin dilində olduğu üçün bu mərhələ vacibdir. Çindəki təhsil təcrübəsi barədə danışan Elnur vurğulayır ki, dərslərin təşkili, müəllim-tələbə münasibətləri və gündəlik sistem daha strukturlaşmış formada: “Prezentasiyasız dərslər keçilmir. İştiraka böyük önəm verilir”.

Kampusun şəhər kənarında yerləşməsi, yataqxana şəraitinin genişliyi və tələbələrin əksəriyyətinin burada qalması isə onun diqqətini cəlb edən əsas məqamlardandır.

Çin dilini öyrənmək çətin olsa da, Elnur bu mərhələnin öhdəsindən məqsədyönlü şəkildə gəlib: “Kiminsə Çin dilini bilərəm deməsi böyük hünərdir. Mənə gəldikdə isə deyə bilərəm ki, bu səviyyəyə çətinliklə çatmadım. Qarşıma məqsəd qoymuşdum və qə-

rarlı idim. Çində tələbə həyatını həqiqətən sınağa dəyər”.

Elnurun sözlərinə görə, Çinin media mühitində fərqli yanaşmaları mövcuddur. Burada texnologiyaların media ilə birləşməsi, süni intellektin tətbiqi və rəqəmsal jurnalistika sahəsində böyük addımlar atılıb. Bu baxımdan öyrəncəklərinin gələcək fəaliyyətində tətbiq etməyi düşünür.

HTP: Gənclərə verilən real fürsət

HTP-nin Azərbaycanın neçə-neçə gəncinin dünyanın nüfuzlu ali məktəblərində təhsil almaq xəyalını gerçəkləşdirdiyini söyləyən Elnur onlar üçün yaradılan bu imkanlara görə dövlətimizə minnətdar olduğunu bildirir: “HTP bizə dünyaya çıxmağa şərait yaradır. Azərbaycan gəncinə dünya gəncləri ilə yarışmaq imkanı tanıtır. Bu baxımdan özümü şanslı gənclərdən hesab edirəm. Harada oluruqsa olaq, ilk növbədə, ölkəmizi layiqincə təmsil etməliyik. Dövlətimiz tərəfindən bizə göstərilən bu qayğıni unutmamalı, əldə etdiyimiz bilik və təcrübələri ölkəmizin inkişafı üçün səfərbər etməliyik”.

İnad, məqsəd, inam və səbir

Səhbətimizin sonunda Elnur xaricdə təhsil almaq arzusunda olanlara öz tövsiyəsini də verir: “Uğur qazanmaq istəyirsinizsə, inadkar, məqsədlil olun və inamla addımlayın. Amma xaricdə təhsil almaq üçün səbir adlı da bir dostunuz olmalıdır. Səbir elə bir dəyərdir ki, sizi vaxtından əvvəl uğura çatdırır”.

Samirə KƏRİMOVA

Xaricdə təhsil almaq bir çox gəncin karyera və şəxsi inkişaf yolunda atdığı mühüm addımlardan biridir. Bu sahədə dövlət tərəfindən yaradılan imkanlar isə gənclərə daha da geniş üfüqlər açır. Həmin imkanlardan biri də Hökumətlərarası Təqaüd Proqramlarıdır. Azərbaycanla digər ölkələr arasında imzalanmış hökumətlərarası müqavilələr əsasında həyata keçirilən bu proqram gənclərimizə dünyanın müxtəlif aparıcı ali təhsil müəssisələrində oxumaq imkanı yaradır. Təhsil, yaşam xərclərinin qarşılanması və peşəkar inkişaf fürsətləri bu proqramın əsas üstünlüklərindəndir.

Həmsəhbətimiz olan Elnur Novruzov da Hökumətlərarası Təqaüd Proqramları (HTP) çərçivəsində magistratura təhsilini Çində alacaq gənclərimizdən biridir. Elnur “Azərbaycan müəllimi”-nə təhsil həyatından, proqramın onun üçün önəmindən danışib.

2003-cü ildə Bakı şəhərində anadan olan Elnur Novruzov orta təhsilini Mərdəkan qəsəbəsində yerləşən 181 nömrəli tam orta məktəbdə, bakalavr təhsilini isə Bakı Dövlət Universitetinin Jurnalistika fakültəsinə alıb. İxtisası haqqında danışarkən Elnur qeyd edir ki, daxilində sanki bir səsini jurnalistikanı seçməsinə deyirdi: “Jurnalist olmaq mənim ən böyük xəyalım idi. Bu, sadəcə bir peşə deyil, həm də cəmiyyətə xidmət formasıdır. Həqiqəti araşdırmaq, məlumatı doğru şəkildə çatdırmaq və insanların maarifləndirmək həmin sahənin əsas dəyərləridir.

Çində təhsil alacaq Elnur NOVRUZOV:

“Xaricdə təhsil almaq üçün səbir adlı da bir dostunuz olmalıdır, o elə bir dəyərdir ki, sizi vaxtından əvvəl uğura çatdırır”

Yeniləşən ali təhsil

Mələmdür ki, global çağırışlar dönməndə hər bir ölkənin inkişafının təməlinə duran ali təhsilin əhəmiyyətli rolu günün-gündən artmaqdadır. Strateji hədəflərə nail olmaq istiqamətində bütün səylər təhsildən, xüsusən də ölkənin insan kapitalını yetişdirən, onun inkişafını təmin edən ali təhsil sisteminə baş verən modernləşmə proseslərindən birbaşa asılıdır. Dəyişikliklər ali təhsilin əlçatanlığı və əhatəliliyinin təmin olunması ilə sıx bağlıdır. Müasir trendlər Azərbaycan ali təhsil sistemi qarşısında hansı vəzifələr qoyur? Ali təhsil sahəsində əlçatanlıq və əhatəliliyin təmin olunması vəziyyəti necədir?

Aydındır ki, istənilən ali təhsil müəssisəsinin yüksək keyfiyyətli mütəxəssis hazırlığı sahəsində uğurları onun keyfiyyət göstəricilərində öz əksini tapır. Universitetlərimizin ötən illər ərzində keyfiyyət göstəricilərinin artması özünü global reytinglərdəki fəallığında da əyani surətdə göstərir. Şübhəsiz ki, həm tədris prosesinin təkmilləşməsi, həm müasir tədris proqramlarının tətbiqi, eləcə də alimlərin nəşr aktivliyinin artması konkret ali məktəbin göstəricilərinin yaxşılaşması, onun valideynlər, abituriyentlər üçün cəlbəediciyyə, ali təhsilin əhatəliliyinə yol açır.

Beynəlxalq reytingli universitetdə təhsil

Bu baxımdan son illərdə müşahidə etdiyimiz müsbət tendensiyalardan biri ali təhsil müəssisələrimizin beynəlxalq reytinglərdə mövqeyinin yaxşılaşması dinamikaşdır. Bu dinamika təkcə universitetlərimizin beynəlxalq nüfuzunun artması demək deyil, həm də gənclər üçün keyfiyyətli, beynəlxalq səviyyəli universitetdə təhsil almaq deməkdir. Təsəffüf deyildir ki, gənclərlə söhbətlərdə ixtisas seçimlərində reytingli ali məktəblərə üstünlük verənlərin sayının artmasını müşahidə etmək olar.

Mələmdür ki, reytinglər ali təhsil müəssisəsinin beynəlxalq məkanda nüfuzunun artırılmasına, o cümlədən tələbə, müəllim və tədqiqatçılar üçün ali təhsil müəssisələri arasında seçim etməyə dəstək göstərir. Ali təhsil müəssisəsinin məzunlarının məşğulluq göstəricilərini ehtiva edir.

Azərbaycan ali təhsil müəssisələrinin beynəlxalq reytinglərdə təmsil olunması onların global rəqabətə davamlılığını artırır və beynəlxalq nüfuz göstəricilərinin yaxşılaşdırılmasına xidmət edir. COP29 çərçivəsində Bakıda “QS Quacquarelli Symonds” təşkilatı tərəfindən açıqlanan “Dünyanın ən yaxşı universitetlərinin reyting siyahısı: dayanıqlıqlıq 2025”in nəticələrinə əsasən, bu tədqiqatda ilk dəfə Azərbaycanın 7 universiteti təmsil olunub.

Ölkə tarixində ilk dəfə 6 universitetimiz “QS 2026 dünyanın ən yaxşı universitetlərinin reytingi”ndə TOP 1000-ə daxil olub. Ümumi olaraq, sözügedən reytingdə Azərbaycan universitetlərinin sayı 9-a yüksəlib.

İlk dəfə 28 Azərbaycan universiteti “Times Higher Education Impact 2025” reytingində təmsil olunub. Bu il sözügedən reytingdə təmsil olunan Azərbaycan universitetlərinin sayı 18-dən 28-ə yüksəlib. Bu, ötən illə müqayisədə 1.5 dəfə artım deməkdir. Sözügedən 28 universitetdən 25-i ümumi reyting cədvəlində yer alır.

Bütün bunlar ali təhsildə keyfiyyət göstəricilərinin yüksəlməsinin nəticəsidir ki, bu da özünü ali təhsil müəssisəsinin təhsil xidmətlərinin əlçatanlığının artmasında göstərir.

“2022–2028 Dövlət Proqramı”

Ölkə Prezidentinin sərəncamı ilə təsdiq olunmuş “Gənclərin xarici ölkələrin nüfuzlu ali təhsil müəssisələrində təhsil almalarına dair 2022–2028-ci illər üçün Dövlət Proqramı”na əsasən, hər il 500 nəfərədək Azərbaycan Respublikası vətəndaşının xaricdə nüfuzlu ali təhsil müəssisələrində ali təhsilin bakalavriat, magistratura və doktorantura səviyyələrində təhsil alması nəzərdə tutulub və uğurla icra olunur. 2022–2024-cü illərdə Dövlət Proqramı çərçivəsində xarici ali təhsil müəssisələrində təhsil yerlərinin 80 faizini magistratura səviyyəsi təşkil edib. 2025-ci ildən başlayaraq isə 25 faizindən çox olmayan hissəsi bakalavriat və 20 faizindən çox olmayan hissəsi doktorantura səviyyəsini əhatə edir.

Proqram çərçivəsində 2024–2025-ci tədris ilində bakalavriat səviyyəsi üzrə 125, magistratura səviyyəsi üzrə isə 375 nəfər olmaqla, 2025–2026-cı tədris ili üzrə isə 125

Əlçatanlıq artır, keyfiyyət yüksəlir

bakalavriat, 356 magistratura və 19 doktorantura səviyyəsində olmaqla, ümumilikdə 500 nəfər təhsil almaq hüququ qazanıb. Proqram iştirakçısı seçilən 500 nəfərdən 160 nəfəri “universitetlər üzrə top 10”da yer alan ali təhsil müəssisələrində təhsil alacaqlar.

Bu il proqramın əhatəliliyi daha da artır. Belə ki, Dövlət Proqramı çərçivəsində ilk dəfə gənclərimizə mədəniyyət və incəsənət sahəsi üzrə xaricdə təhsil imkanı yaradılıb.

İkili diplom proqramları

“2019–2023-cü illər üzrə Azərbaycan Respublikasında ali təhsil sisteminin beynəlxalq rəqabətçiliyinin artırılması üzrə Dövlət Proqramı” çərçivəsində Azərbaycan Dövlət Aqrar Universiteti ilə Ege Universitetinin ikili diplom proqramı üzrə bakalavriat səviyyəsində aqronomluq, bitki mühafizəsi, aqr mühəndislik, iqtisadiyyat, Bakı Mühəndislik Universiteti ilə İNHA Universitetinin ikili diplom proqramı çərçivəsində bakalavriat səviyyəsində informasiya texnologiyaları, elektronika mühəndisliyi, elektrik mühəndisliyi və inşaat mühəndisliyi, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti ilə Corc Vaşinqton Universitetinin ikili diplom proqramı çərçivəsində magistratura səviyyəsində təhsil və insan kapitalının inkişafı, ADA Universiteti ilə Corc Vaşinqton Universitetinin ikili diplom proqramı çərçivəsində magistratura səviyyəsində kompüter elmləri və verilənlərin təhlili, elektrik mühəndisliyi ixtisasları üzrə ikili diplom proqramı icra olunmaqdadır.

Bundan əlavə, Bakı Dövlət Universiteti ilə İsrailin Yerusəlim İbrani Universiteti arasında biotexnologiya ixtisası üzrə magistratura, Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universiteti ilə İngiltərənin Vorvik Universiteti arasında bərpaolunan enerji mənbələri ixtisası üzrə magistratura səviyyəsində həyata keçirilən beynəlxalq ikili diplom proqramları Azərbaycanlı gənclər üçün xaricdə təhsilin əlçatanlığı təmin olunur.

Prezident İlham Əliyevin 22 iyul 2025-ci il tarixli “Azərbaycan Respublikasında ali təhsil sisteminin beynəlxalq rəqabətçiliyinin artırılması ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında” Sərəncamına əsasən, ali təhsil sahəsində tətbiq edilən beynəlxalq ikili diplom proqramlarının sayı “Azərbaycan Respublikasının 2022–2026-cı illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası”na uyğun olaraq 8-ə çatdırılacaq və onların icrası 2030-cu ilədək təmin ediləcək.

Hökumətlərarası Təqaüd Proqramları

Azərbaycanlı gənclərin xaricdə təhsili üzrə Hökumətlərarası Təqaüd Proqramları (HTP) ali təhsilin əhatəliliyinin genişləndirilməsinə xidmət edən növbəti uğurlu təşəbbüslərdən biridir. Proqram çərçivəsində Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarının xaricdə təhsili digər ölkələrin Azərbaycan vətəndaşları üçün və ya qarşılıqlı olaraq, ayrılan təqaüd yerləri üzrə həyata keçirilir. HTP Azərbaycan vətəndaşlarına xaricdə təhsil üzrə əlçatanlığın təmin edilməsi üçün əsas alətlərdən biridir. HTP-nin həyata keçirilməsində əsas məqsəd ölkəmizin gələcək inkişafını təmin edəcək, müasir və gələcək əmək bazarının tələblərinə cavab verən rəqabətqabiliyyətli

və yüksəkixtisaslı peşəkar kadrlar hazırlanması üçün tərəfdaş ölkələrin aparıcı ali təhsil müəssisələrində təhsil almağa şərait yaratmaqdır. Hazırda Çin, Latviya, Macarıstan, Qazaxıstan, Rumıniya, Rusiya, Tacikistan, Türkiyə, Slovakiya, Qırğızıstan kimi ölkələr üzrə təhsilin müxtəlif səviyyələrində HTP imkanları vardır. HTP üzrə tərəfdaş ölkələrin coğrafiyasının genişləndirilməsi istiqamətdə beynəlxalq əməkdaşlıq davam etdirilir.

Proqram çərçivəsində 2025–2026-cı tədris ilində Macarıstanda 130, Çində isə 43 nəfər Azərbaycan vətəndaşı ali təhsil almaq hüququ qazanıb. Onlar təhsillərini bu ölkələrin aparıcı universitetlərində bakalavriat, magistratura və doktorantura səviyyələrində, ölkənin iqtisadi inkişafı üçün prioritet olan ixtisas istiqamətləri üzrə davam etdirəcəklər. Bundan əlavə, 2025–2026-cı tədris ili üzrə 8 nəfər Azərbaycan vətəndaşı proqram çərçivəsində Rumıniyanın ali təhsil müəssisələrində təhsil alacaq.

Yeni ali təhsil müəssisələri

Ali təhsil sisteminə əhatəlilik baxımından diqqətəlayiq yeniliklərdən biri Qarabağ Universitetinin, Türkiyə-Azərbaycan Universitetinin (TAU), İtaliya - Azərbaycan Universitetinin yradılması və uğurlu fəaliyyətini göstərmək olar. Yeni ali təhsil müəssisələrində ölkəmizin sosial-iqtisadi inkişafına töhfə verəcək yüksək bilik və bacarıqlara sahib kadrlar hazırlanır. 2024–2025-ci tədris ilində universitetə Qarabağ Universitetinin bakalavriat səviyyəsinə 1104 tələbə qəbul olub, qəbul planı 98,5 faiz yerinə yetirilib. 2025–2026-cı tədris ili üzrə isə ali məktəblərə qəbul imtahanlarında 600-dən yuxarı bal toplayan 127 gənc Qarabağ Universitetini seçib. Bu il Qarabağ Universitetinə 1200–1500 nəfər əlavə tələbənin qəbulu planlaşdırılır. Türkiyə-Azərbaycan Universitetində (TAU) tədris 2024/2025-ci tədris ilində başlayıb. İlk fəaliyyət ilində TAU-nun kompüter mühəndisliyi, sənaye mühəndisliyi və qida mühəndisliyi ixtisaslarına 87 gənc qəbul olub. Bu il isə bu rəqəmin 150-yə çatdırılması planlaşdırılır. İtaliya-Azərbaycan Universiteti ADA Universitetinin bazasında fəaliyyət göstərir. 2024–2025-ci tədris ilində ilk dəfə 160 plan yerini üzrə tələbə qəbuluna başlayıb. Universitetdə “Dizayn”, “Qida mühəndisliyi”, “Aqronomluq” ixtisasları tədris olunur.

“SABAH qrupları” layihəsi

Ali təhsil sisteminə əmək bazarının günün-gündən sürətlə dəyişən tələblərinə uyğunlaşmaq, eyni zamanda rəqabətdə davamlı ali təhsil sisteminin formalaşdırılması bu sahədə XXI əsr tələblərinə uyğun mütəxəssislərin hazırlanmasını zəruri edir. Bu baxımdan ali təhsil sahəsində uğurla həyata keçirilən SABAH layihəsinin əhatəliliyinin genişləndirilməsi də universitet təhsilində əlçatanlığın təmin olunmasına mühüm töhfə verir. Mələmdür ki, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2022-ci il 22 iyul tarixli 3378 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasının 2022–2026-cı illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası”nda ali təhsil sisteminin məzmun və keyfiyyət göstəricilərinin müasirləşməsi məqsədilə ali təhsildə tətbiq olunan yeni məzmunlu proqramların əhatə dairəsinin və keyfiyyətinin

artırılması üçün tədbirlərin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulub. Bu baxımdan ali təhsildə tədrisin keyfiyyətinin yüksəldilməsi məqsədilə yaradılmış və 2014-cü ildən fəaliyyətə başlayan SABAH proqramı çərçivəsində ali təhsil sisteminə yeni məzmunlu proqramların tətbiqi təcrübəsi özünü doğruldub. Hazırda SABAH qrupları 10 ali təhsil müəssisəsini əhatə edir. SABAH qrupları Qarabağ Universitetində, Naçıran Dövlət Universitetində və Sumqayıt Dövlət Universitetində də açılib. Eyni zamanda bu il ilk dəfə olaraq ADA Universiteti, Bakı Ali Neft Məktəbi, Azərbaycan İdman Akademiyası, Azərbaycan Dövlət Aqrar Universiteti və Xəzər Universitetinin də SABAH proqramlarında iştirakı nəzərdə tutulub.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “Ali təhsildə yeni məzmunlu təhsil proqramlarının əhatə dairəsinin genişləndirilməsi və maliyyələşdirilməsi barədə” müvafiq Sərəncamına əsasən, SABAH proqramının əhatə dairəsinin genişləndirilməsi nəzərdə tutulub. Beləliklə də ali təhsildə tədrisin keyfiyyətinin yüksəldilməsi məqsədilə yaradılmış və 2014-cü ildən fəaliyyətə başlayan SABAH proqramı çərçivəsində ali təhsil sisteminə yeni məzmunlu proqramların tətbiqi təcrübəsi özünü doğruldub və bu proqramının əhatə dairəsi 2025–2026-cı tədris ilindən başlayaraq mərhələlərlə 2028-ci ilədək genişləndiriləcək.

Bundan əlavə, Elm və Təhsil Nazirliyinin Kollegiyasının müvafiq qərarına uyğun olaraq, “Ali təhsil müəssisələrində SABAH proqramının təşkili ilə bağlı Tələblər” təsdiqlənib. Tələblər SABAH qruplarının cəlb ediliyini artırmaqla yanaşı, universitetlərimizin müasirləşməsi, beynəlxalq görünürülüyünün daha da yaxşılaşmasına töhfə verəcək.

Yeni məzmunlu proqramlar hazırlanıb

Qeyd edək ki, 2019-cu ilin fevral ayında bakalavriat və magistratura səviyyəsi üzrə ixtisasların yeni təsnifatı təsdiq edilib və təsnifata uyğun olaraq yeni proqramların və məzmunun hazırlanması ali təhsil müəssisələri tərəfindən həyata keçirilir. Bu müddət ərzində proqramların yenilənməsi həyata keçirilib. Ali təhsil proqramlarında təhsilin məzmunu müasirləşdirilib, əmək bazarının tələblərinə, beynəlxalq səviyyədə rəqabətli məzmunu uyğunlaşdırılması yönündə addımlar atılıb.

Xüsusilə də 2025-ci ildə Nazirlər Kabinetinin müvafiq qərarı ilə ixtisasların təsnifatlarının yenilənməsi ali təhsildə keyfiyyətli mütəxəssis hazırlığının təmin olunması baxımından mühüm addımdır. Bu, əmək bazarının tələbləri nəzərə alınmaqla bakalavriat (əsas (baza ali) tibb təhsili) və magistratura (rezidentura) səviyyələrinin ixtisas təsnifatlarında dəyişikliklərin edilməsi və ali təhsil pilləsinin səviyyələri üzrə ixtisasların uyğunluğunun təmin edilməsinə xidmət edir. Təsnifatda bakalavriat səviyyəsi üzrə 153, magistratura üzrə 129 ixtisas öz əksini tapıb. Dəyişikliklər yeni təhsil proqramlarının (proqram təminatı, mühəndisliyi, kibernetika, qida texnologiyalar, alternativ və bərpaolunan enerji mütəxəssisləri və s.) hazırlanmasını zəruri edib. Bu tədbirlər keyfiyyətli

ali təhsilin təmin edilməsini nəzərdə tutur ki, bu da özündə ali təhsilin səviyyələri üzrə elmi innovasiyaların istehsalata transferini təmin edən, beynəlxalq rəqabətə davamlı ali təhsil sisteminin formalaşması, ayrı-ayrı təhsil proqramları üzrə yüksək səvişətli mütəxəssislərin və elmi-pedaqoji kadrların hazırlanmasını ehtiva edir. Bu hədəflərə nail olunması ali təhsildə keyfiyyətin təminatıdır.

Əlçatan ali təhsilə doğru

Mələm olduğu kimi, “Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası” sənədində mühüm istiqamətlərdən biri ali təhsildə əlçatanlığın təmin olunmasından ibarətdir. Ali təhsildə əlçatanlıq əmək bazarında işlə təmin olunmanın asanlaşdırılmasına töhfə verir, ali təhsildə inklüzivliyi təmin edir. Valideyn himayəsindən məhrum olmuş, şəhid ailə üzvləri, müharibə veteranları, müharibə əlillərinin övladları, orqanizmin funksiyalarının pozulmasına görə müəyyən edilmiş şəxslər, məcburi köçkünlər və digər sosial müdafiəyə xüsusi ehtiyacı olan şəxslərin təhsil müəssisələrində təhsil haqqı dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına ödənilir.

Bu baxımdan, ölkəmizdə əhalinin az təminatlı təbəqələrindən olan şəxslərin təhsilə əlçatanlığını təmin etmək, təhsil almaqda bərabər imkanlar yaratmaq və təhsilin əhatə dairəsinin genişləndirmək məqsədilə Təhsil Tələbə Krediti Fondu tərəfindən 59 mindən çox kredit rəsmiləşməsi aparılıb və əhatəliliyin artırılması nəzərdə tutulub.

Ali təhsil müəssisələrində dövlət sifarişli yerlərin sayının artması ali təhsilin daha da əlçatan olmasını, ömürboyu təhsil konsepsiyasını dəstəkləyərək təhsilin fasiləsizliyini təmin edir.

2024–2025-ci tədris ili üçün ölkəmizin ali təhsil müəssisələrində yerləşdirilməsinə nəticələrinə əsasən, bakalavriat səviyyəsi üzrə 59026, magistratura səviyyəsi üzrə isə 14104 yer ayrılıb. 2025–2026-cı tədris ili üçün ali təhsil müəssisələrinə tələbə qəbulu üçün 60.489 plan yer ayrılıb. Plan yerlərinin 28.401-i dövlət sifarişlidir. Bu, o deməkdir ki, dövlət sifarişli yerlərin sayı ötən il ilə müqayisədə 2.04%-ə və ya 568 yer artıb. Ötən il ilə müqayisədə plan yerləri 2.21% (1309 yer) artırılıb. 2025–2026-cı tədris ili üçün Azərbaycan Respublikasının ali təhsil müəssisələrinə qəbul planının artması ali təhsildə əlçatanlığın genişlənməsi tendensiyasından xəbər verir. Belə ki, müsabiqənin nəticələrinə əsasən, bu il 57236 nəfər (o cümlədən 6461 subbakalavr) ali təhsil müəssisələrinə qəbul olunub. 27956 (o cümlədən 1728 subbakalavr) nəfər dövlət sifarişli əsasında, 29280 (o cümlədən 4733 subbakalavr) nəfər isə ödənişli əsaslarla təhsil almaq hüququ əldə edib. Ali təhsil müəssisələrinin qəbul planı 96.27% dolub. Qeyd olunan rəqəmləri ötən ilin müvafiq məlumatları ilə müqayisə etsək, bu il tələbə adını qazananların sayının daha da artmasını müşahidə edə bilərik. Ötən il nisbətən bu il tələbə olanların sayı 1580 nəfər daha çoxdur. Bu il dövlət sifarişli əsasında qəbul olunanların sayı da ötənillə göstəricidən 839 nəfər çoxdur. Ümumiyyətlə, son illər qəbul planında dövlət sifarişli yerlərin sayının artırılması nəticəsində ödənişsiz oxumaq imkanı əldə edən tələbələrin sayı çoxalmaqla davam edir.

Son illərin statistik rəqəmlərinə əsasən, əlçatanlıq ali təhsil müəssisələrində qəbulun dinamikasında da özünü göstərib. 2025–2026-cı tədris ili üçün ali təhsil müəssisələrinə 128 mindən çox abituriyent müraciət edib. Bu rəqəm əvvəlki illərlə müqayisədə rekord hesab edilir. 2024-cü ildə 115245, 2023-cü ildə 107188, 2022-ci ildə isə 99 538 abituriyent ali məktəb və kollejlərə qəbul üçün müraciət edib. Beləliklə, son 3 ildə tələbə olmaq istəyənlərin sayı 25 min nəfərdən çox artıb. Bu il ali təhsil müəssisələrinə sənəd qəbulu verənlərin sayı 124 min nəfərdən çox olub.

Plan yerlərinin sayındakı 15 illik dinamika baxsaq, 2010-cu ildə ali məktəblərə qəbul plan yerini 29 min olubsa, 2025-cü ildə bu rəqəm 60 mindən artıqdır ki, bu da 2 dəfə artım deməkdir.

Qeyd edək ki, “Azərbaycan Respublikasının 2022–2026-cı illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası”nda dövrün sonuna ali təhsil müəssisələrində qəbul olunanların sayının hər il 75000 nəfərə çatdırılması hədəf olaraq müəyyən edilib.

Beləliklə də ali təhsilin müxtəlif pillələrində əhatəliliyin artırılması istiqamətində həyata keçirilmiş müxtəlif dəyişikliklər ölkəmizin ali təhsil müəssisələrində beynəlxalq reyting göstəricilərinin yüksəlməsinə, dünyada beynəlxalq rəqabətçiliyinin, nüfuzunun güclənməsinə xidmət edir.

Oruc MUSTAFAYEV

Unudulmaz xeyriyyəçi

Hacı Zeynalabdin TAĞIYEV:

- Bir oğlana təhsil verməklə təhsilli bir insan qazanırsınız, bir qıza təhsil verməklə isə təhsilli bir ailə.
- Bütün işlərimlə yanaşı, fikrim-zikrim xalqımı xoşbəxtliyə çatdırmaqdır. Buna görə gecə-gündüz əlləşirəm. Məqsədə çatmaq üçün çoxlu məktəb açmaq lazımdır. Çoxlu kitab, məcmuə və qəzet çap etdirib, hər yerə – uzaq kəndlərə göndərilməlidir.

Xalq Təhsili Muzeyinin nümayəndəsi olaraq özümə borc bildim ki, vətəni, xalqı üçün böyük işlər görə, gənclərin – əsas da qızların təhsil alması üçün canını belə təhlükəyə atan bu xeyirxah insanın xatirə gününə (1 sentyabr) bir məqalə yazım.

Məqaləni yazmaq üçün Xalq Təhsili Muzeyinin zəngin ekspozisiyası və fond materiallarından istifadə etmişəm.

Bütün müsəlman aləmində tanınmış milyonçu-neftxuda, öz dövrünün həm dəyirman sahibi, həm fabrikant, həm böyük balıq sənayeçisi, həm ticarət və yük gəmilərinin sahibi, Bakıdakı müsəlman, rus, erməni və yəhudi cəmiyyəti tərəfindən özlərinə fəxri sədr seçilmiş bu xeyirxah insanın, həm də təhsillə bağlı etdiyi böyük işlərdən qısaca yazmaq istəyirəm.

Oxuduqlarımdan bilirəm ki, H.Z.Tağıyevin dövründə inşa edilən təhsil ocaqlarının çoxunda onun ianəsi var idi. Elə təkcə qız məktəbinin tikintisinə 200 min manat pul xərcləmişdi. Onun müsəlman qızlarının öz ana dillərində oxumaları üçün Bakıda qız məktəbi tikdirmək istəyi o dövrün geri fikirli ruhaniləri tərəfindən xeyli etirazlara səbəb olmuşdu. Bu qədr pul qoyub qız məktəbi tikmək istəyən adamı illərlə get-gələ sahlırlar. Hələ imperator III Aleksandr sağ olanda Tağıyev ona məktub yazdıraraq müsəlman qızlarının öz ana dilində oxuması üçün Bakıda məktəb tikməsinə icazə istəmişdi. Ancaq III Aleksandr bu xahişi rədd edir, sonra o II Nikolayın taxta çıxmasından istifadə edib, bir senator vasitəsilə II Nikolayın həyat yoldaşına çox bahalı hədiyyə çatdırır və eyni zamanda Bakıda qız məktəbi açmaq barədə

təkrar xahişnamə göndərir. O, məktubunda bildirir ki, əgər imperator məktəbin tikilməsinə icazə versə, məktəbə onun həyat yoldaşı Aleksandra Fyodrovnanın adını verəcək.

Nəhayət, məktəbin tikilməsinə icazə verilir və 1898-ci ildə tikinti işləri başlayır. Ancaq şəhərin bəzi üzündən qızların Tağıyevin qızlara təhsil vermək üçün məktəb tikdirməyə başlamasından qəzəblənirlər, hətta qızlarını burada oxutmaq istəyənləri hədələməyə başlayırlar.

Bunu görən H.Z.Tağıyev onların bəhanələrini kəsmək üçün özünün tanıdığı bir neçə mollaya pul və hədiyyələr verib, onları müqəddəs sayılan yerlərə – Məkkəyə, Mədinəyə, Kərbəlaya, Xorasana, Qahirəyə, İstanbula göndərir ki, oradakı mötəbər, rəsmi din xadimlərindən imza və möhürlə təsdiq edilmiş rəsmi sənədlər gətirsinlər. Elə sənəd ki, onlar

görsünlər ki, müsəlman qızları da oğlanlar kimi müasir məktəblərdə təhsil ala bilərlər. H.Z.Tağıyev din xadimlərindən gətirilən bu möhürlü sənədləri məscidlərdə ruhanilərə oxutdururdu, hətta o məscidlərin birində dindarlar qarşısında belə nitq də söyləyir: “...Mən, qızları ismətsiz etmək istəmirəm, qızlarımızın zəmanə dərsi oxumaları vacibdir, dünyanın sizin qızınız (mollalardan birinə müraciət edərək söyləyir) sancılanmışdı, getdiniz erməni kişi həkimini götürdünüz, indi deyən görürəm, erməni kişi həkimin əvəzinə müsəlman qadın həkimini olsaydı, şəriətə hansı daha düzgün gələrdi...”.

Nəhayət, uzun sürən çək-çevirdən sonra məktəbin tikilişi 1901-ci ildə başa çatır və elə həmin ilin 7 oktyabrında dərslər başlayır. Bu məktəbin ilk direktoru Həsən bəy Zərdəbinin həyat yoldaşı Həlifə xanım Məlikova olur (İndi həmin binada Azərbaycan Əlyazmalar Fondu yerləşir).

Əsas maraqlısı o idi ki, H.Z.Tağıyev təkcə qızların təhsilini yox, onların gələcək həyatlarını da düşünürdü. O, bu məktəbi bitirən hər bir qıza Axund Yusif Talibzadənin (Abdulla Şaiqin böyük qardaşı) hazırladığı “Qızlara hədiyyə” kitabını verirdi. Bu kitab Avropada nəşr olunan kitablardan toplanmış, qadınların gələcək həyatlarını necə qurması barədə məsləhətlər idi. Onu da deyim ki, bu kitab da Xalq Təhsili Muzeyinin ekspozisiyasında nümayiş etdirilir. Mən bu kitabı

oxuduqdan sonra başa düşdüm ki, burada o dövrün qızlarına vacib olan nə qədər maraqlı məlumatlar var.

H.Z.Tağıyevin öz vətəni və onun gələcək nəsilləri üçün etdiyi belə yüzlərlə xeyriyyəçilik işlərinin hansı birini unutmmaq olar. O, 1883-cü ildə Bakıda Dram Teatrı üçün bina tikdirir, 1897-ci ildə Mərdə-kanda kənd təsərrüfatı üçün savadlı işçilər hazırlamaq üçün “Bağçılıq məktəbi”ni açır, burada uzaq rayonlardan gələn şagirdlərə yataqxana da istifadəyə verir, 1897-ci ildə Toxuculuq Fabrikinə tikdirir, 1901-ci ildə Şahdağın ətəyindən Bakıya Şollar suyunu çəkdirir. “Səadət” məktəbinin tikintisinə, Peterburqda tikilən “Müsəlman cəmiyyəti xeyriyyə binasına”, Bakıdakı “Səfa” məktəbinin təmirinə, “Svyataya Nina” rus qız məktəbinin tikintisinə, orta texniki kommersiya məktəbinə və sair yüzlərlə belə təhsil müəssisələrinə öz ianələri ilə kömək edir.

Elm və Təhsil Nazirliyinin Xalq Təhsili Muzeyində Azərbaycan təhsilinə öz töhfəsini verən pedaqoq-alimlərimiz, ziyalılarımız, iş təcrübəsi geniş yayılan müəllimlərimiz, müxtəlif elm xadimləri ilə yanaşı, həm də H.Z.Tağıyevin təhsillə bağlı xeyriyyəçiliyi barədə xeyli materiallar və eksponatlar var.

Xalq Təhsili Muzeyinin nümayəndəsi olaraq muzeyimizə hər il təşrif bu-yuran minlərlə vətəndaş, Azərbaycanda pedaqoji fikir və təhsilin inkişaf tarixi haqqında, təhsil sahəsində böyük xidmətləri olan, usanmadan təhsilə xidmət edən, can yandıran elm adamları haqqında, özü təhsilsiz olsa da, ölkəsinin gənclərinə cıraq olan H.Z.Tağıyev kimi səxavətli insanlar barədə xeyli məlumatları çatdırı bilirsək – nə xoş bizə.

Rüxsarə MƏMMƏDOVA,

Xalq Təhsili Muzeyinin Ekspozisiya şöbəsinin müdiri

Ramin Mahmudzadə – 90

Azərbaycanda informatika elminin banisi

Avqustun 31-də Azərbaycan elmi və təhsilinin ən görkəmli simalarından biri, informatika elminin və proqramlaşdırma mədəniyyətinin ölkəmizdə formalaşmasında müstəsna xidmətləri olan Ramin Əli Nazim oğlu Mahmudzadənin anadan olmasının 90 ilı tamam olur. Bu yazı onun zəngin həyat yoluna ehtiram olmaqla yanaşı, həm də Azərbaycan informatikanın inkişaf tarixinin bir səhifəsini oxuculara çatdırır.

Onun adı təkcə alim və pedaqoq kimi deyil, həm də “İnformatika” fənninin orta və ali təhsil müəssisələrində tədrisinə öncüllük edən, informatika olimpiadalarını təşkil edən, gənc istedadlara yol göstərən şəxsiyyəti kimi yaddaşlarda əbədiləşib.

Azərbaycan ictimaiyyətində informatika, proqramlaşdırma, kompüter elmləri deyəndə ilk ağla gələn ad məhz Ramin Mahmudzadədir. O, yarım əsrdən artıq elmi-pedaqoji fəaliyyəti ilə təkcə minlərlə tələbənin taleyini dəyişməyib, həm də ölkənin IT gələcəyinin möhkəm təməlini qoyub.

Uşaqlıq illəri və ilk sınaqlar

Ramin Əli Nazim oğlu Mahmudzadə 1935-ci il avqustun 31-də Bakı şəhərində, görkəmli ədəbiyyatşünas, tənqidçi, repressiya qurbanı Əli Nazimin ailəsində dünyaya gəlib. Ailəsinin yaşadığı çətinliklər, ata-anasının faciəli taleyi və repressiya illərinin sərbəst ab-havası onun uşaqlığını ağır sınaqlarla üzü-üzə qoyub...

Buna baxmayaraq, o, elmə olan sevgisindən və biliyə can atmaqdan dönmədi. İbtidai təhsilini Ağstafa və Gəncədə, orta təhsilini isə Ukraynanın İvano-Frankovsk şəhərində aldı. Yad şəhərdə oxumaq, yeni mühitə uyğunlaşmaq, müxtəlif mədəniyyətlərlə tə-

nis olmaq onun dünyagörüşünü genişləndirdi. Məktəb illərindən riyaziyyata xüsusi maraq göstərən Ramin Mahmudzadə sonradan bu marağını informatika sahəsinə yönəldərək Azərbaycan elmi üçün yeni bir istiqamətin bünövrəsini qoydu.

Üç şəhər, bir məqsəd: tələbəlik dövrü

1953-cü ildə Dnepropetrovsk Dağ-Mədən İnstitutunun fizika fakültəsinə qəbul olundu. Ancaq ailə vəziyyəti və şəxsi səbəblər onu Azərbaycana qayıtdı. 1956-cı ildə Azərbaycan Dövlət Universitetinin mexanika-riyaziyyat fakültəsinə daxil oldu. Burada aldığı fundamental riyaziyyat bilikləri gələcək elmi fəaliyyətinin əsasını qoydu.

1958-ci ildə göndərişlə keçmiş SSRİ-nin nüfuzlu təhsil ocaqlarından olan Leningrad Dövlət Universitetinə yollandı. O illər Leningrad (Sankt-Peterburq) elmi mühitinin intellektual havası, qabaqcıl müəllimləri və zəngin maddi-texniki bazası gənc tədqiqatçıya geniş imkanlar açdı. 1961-ci ildə oramı uğurla bitirib Bakıya qayıtdı və Azərbaycan Dövlət Universitetinin (indiki BDU) mexanika-riyaziyyat fakültəsində assistent kimi fəaliyyətə başladı.

Elmi yüksəliş və informatikanın tədrisə gətirilməsi

1973-cü ildən Tətbiqi riyaziyyat və kibernetika fakültəsində dərs deyən R.Mahmudzadə 1981-ci ildə dissertasiya müdafiə edərək fizika-riyaziyyat elmləri namizədi elmi dərəcəsi aldı. Baş müəllim, dosent, kafedra müdiri kimi çalışarkən ən böyük arzularından biri “İnformatika” fənnini orta məktəblərə gətirmək idi.

1980-ci illərin əvvəllərində SSRİ-də kompüter texnologiyaları inkişaf edirdi, ancaq bu yenilik məktəb proqramlarında demək olar ki, yox idi. Ramin müəllim ilk kompüter siniflərinin yaradılması, müəllimlərin itxəsartırma kurslarının təşkili və informatikanın tədris proqramına daxil edilməsi üçün uzun illər çalışdı. Onun ən mühüm uğurlarından biri isə ali məktəblərə qəbul imtahanlarında “İnformatika” fənninin daxil edilməsi oldu.

Bu ideya illərlə müqavimətə rast gəlsə də, onun inədarlığı nəticəsində artıq reallığa çevrildi...

Olimpiadalarda qız səhifələr

Ramin Mahmudzadənin fəaliyyətində mühüm istiqamətlərdən biri də informatika üzrə olimpiada hərəkətinin yaradılması idi. O, yüzlərlə istedadlı gəncin proqramlaşdırma və alqoritm sahəsində bacarıqlarının inkişafı üçün şərait yaratdı. Onun yetimləri Azərbaycanı beynəlxalq olimpiadalarda uğurla təmsil edərək çoxsaylı medallar qazandılar. Bu gün dünyanın beş qitəsində, nüfuzlu texnologiya şirkətlərində, aparıcı universitetlərdə və elmi mərkəzlərdə onun yetişdirdiyi mütəxəssislərə rast gəlmək mümkündür. Bu, təkcə şəxsi uğur deyil, həm də Ramin Mahmudzadənin illərlə apardığı sistemli işin nəticəsidir.

1982-ci ildə tələbələr arasında proqramlaşdırma üzrə keçirilən ilk Ümumittifaq olimpiadasında Azərbaycan komandasına rəhbərlik etdi. Bu, Azərbaycanın informatika yarışlarına çıxışında ilk böyük addımı idi.

1990-cı ildən 2019-cu ilə qədər məktəblilər arasında informatika üzrə respublika fənn olimpiadalarının münisiflər heyətinə sədrlik etdi. 1993-2019-cu illərdə Beynəlxalq İnformatika Olimpiadalarında Azərbaycan komandasına rəhbərlik etdi. Onun hazırladığı şagirdlər dünya arenasında ölkəmizin bayrağını yüksəltməklə yanaşı, sonradan tanınmış proqramçılar, mühəndislər, startapçılar və alimlər kimi karyeralarını qurdular.

2003-cü ildən ömrünün sonunadək Proqramlaşdırma üzrə Beynəlxalq Tələbə Olimpiadasının (ACM/ICPC) regional 1/4 final mərhələsinə başçılıq etməsi isə onun beynəlxalq nüfuzunun göstəricisidir.

2019-cu ildə Beynəlxalq İnformatika Olimpiadasının Bakıda keçirilməsi də məhz onun yorulmaz əməyinin nəticəsi idi. Bu tədbir Azərbaycan ictimaiyyətinin diqqətini informatikanın strateji əhəmiyyətinə yönəltdi və ölkədə informatika olimpiadalarının kütləviləşməsi yolunda əsl dönüş nöqtəsinə çevrildi. Həmin ildən sonra beynəlxalq olimpiadalarda Azərbaycan məktəblilərinin qazandığı medalları sayında əhəmiyyətli artım müşahidə olundu.

Metodika, dərslilər və pedaqoji irs

Onun fəaliyyəti yalnız nəzəri biliklərin toplanması ilə məhdudlaşmadı. Ramin müəllim informatikanın məktəb təhsilində daxil edilməsində, bu sahədə dərslilərin və metodik vəsaitlərin hazırlanmasında aparıcı rol oynadı. 1980-ci illərdə kompüterlərin məktəblərə gətirilməsi təşəbbüslərində, proqramlaşdırma kurslarının təşkili və müəllimlərin hazırlanmasında onun adı həmişə ön sıralarda olub. Azərbaycanda “İnformatika” üzrə ilk tədris proqramlarının hazırlanmasında bilavasitə iştirak edərək bu fənnin kütləviləşməsinə nail olub.

Ramin Mahmudzadə ümumtəhsil məktəblərinin 1-11-ci sinifləri üçün “İnformatika” dərslilərinin, “Məktəblilərin informatika olimpiadaları” (2015) və “C++ dilində proqramlaşdırmanın əsasları” (2020) kitablarının həmmüəllifidir. Onun rəhbərliyi ilə hazırlanmış dərslilər, sadəcə, texniki biliklər vermir, həm də şagirdləri məntiqi və yaradıcı düşünməyə sövq edir.

İctimai fəaliyyət və təsir dairəsi

Ramin müəllimin fəaliyyəti təkcə universitet auditoriyaları ilə məhdudlaşmayıb. O, informatika müəllimlərinin hazırlanması, məktəb proqramlarının yenilənməsi, gənclərin beynəlxalq yarışlarda iştirakının təşkili və IT sahəsində ictimai maarifləndirmə işlərində də fəal iştirak edib.

Onun təşəbbüsü ilə yüzlərlə müəllim ixtisasını artırıb, ölkənin bütün bölgələrində informatika tədrisinin keyfiyyəti yüksəlib.

Təltiflər və təmmə

Elm və təhsilə verdiyi xidmətlərə görə 2005-ci ildə “Şöhrət” ordeni ilə təltif olunub. 2019-cu ildə ona “Əməkdar müəllim” fəxri adı verilib. Lakin həmkarlarının fikrincə, onun üçün ən böyük mükafat yetişdirdiyi tələbələrin uğurları idi.

İnsanlıq və xatirələr

Tələbələri onu “qapısı hər zaman açıq olan müəllim” kimi xatırlayırlar. Bu gün informatika sahəsində çalışan yüzlərlə azərbaycanlı mütəxəssis öz uğurlarını məhz Ramin Mahmudzadənin qoyduğu təmələ borcludur. Onun 90 illik yubileyi, eyni zamanda, gələcək nəsillər üçün bir çağırışdır: elmin, texnologiyanın və təhsilin inkişafı yolunda fədakar olmaq, bilik paylaşmaq, gənclərə yol göstərmək.

Ramin Mahmudzadənin adı Azərbaycanın elmi tarixində, xüsusən də informatika sahəsində əbədi olaraq qalacaq. O, bir ömürboyu çalışdığı kimi, bu gün də onun ideyaları və yetişdirdiyi nəsil ölkənin texnologiyaya inkişafı üçün davam edir.

İsmayıl SADIQOV,
texnika üzrə fəlsəfə doktoru

H.Z.Tağıyev haqqında yazılan kitabların birində oxumuşdum ki: Bir gün Tağıyev qəzetlər vasitəsilə Qafqaz türklərinə bu məzmununda bir elan verir: “Nə qədər lisey bitirən və ali təhsil almağa maddi imkanı olmayan tələbə varsa, aşağıdakı şərtlərlə ali təhsil almağa gedə bilərlər:

1-ci şərt – Hər tələbəyə təhsil müddəti ərzində 50 rubl pul veriləcək, gediş-gəliş xərcləri də ayrı ödəniləcək.

2-ci şərt – Tələbə ali təhsilini bitirdikdən sonra mütləq vətəninə dönəcək, ölkəsinə xidmət edəcəkdir.

3-cü şərt – Tələbə qeyri-türklə evlənməyəcək.

4-cü şərt – Tələbə təhsili bitirib işə başladıqdan sonra təhsil müddəti ərzində ona xərclənən pulları hissə-hissə xeyriyyə cəmiyyətinə ödəyəcəkdir.

Bu şərtləri oxumaq kifayətdir ki, H.Z.Tağıyevin xalqı, milləti, doğma şəhəri üçün necə şəərəfli, səxavətli və vətənsəvar bir insan olduğunu bir daha təsdiqləyəsən. Həç bir təhsili olmayan, oxuyub-yazmağı belə bilməyən bu böyük insanda öz vətəninə usanmaz sevgi, təhsilə bu qədər diqqət insanı heyran edir.

Müdrək fikirlər

■ Əcdadlarımızdan miras qalmış üç şeyi sizə vəsiyyət edirəm: ana dilimizi, vicdanımızı, Vətənimizi.

Şah İsmayıl Xətai

■ Tərbiyə ancaq elmin gücü ilə olur.

Nəriman Nərimanov

■ Təbiətinə görə insanlar bir-birinə yaxın, vərdişlərinə görə isə bir-birindən uzaqdırlar.

Konfutsi

■ O adam ki, bilir və biliyi ilə başqalarını heyran edir, o, alimdir, ona ehtiram edin. O adam ki, bilir və biliyinə güvənmir, o, özündən xəbərsizdir, onu tənqid edin. O adam ki, bilmir və öyrənməyə cəhd edir, o, zəhməkeşdir, ona kömək edin. O adam ki, bilmir və öyrənmək də istəmir, o, ağılsızdır, ondan uzaq olun.

Nəsirəddin Tusi

■ Bilikli adamın bir günü nadan adamın bütün ömrünə bərabərdir.

Ərəb atalar sözü

■ Yaxşı dostu olanın aynaya ehtiyacı yoxdur.

Mövlana

■ Elə yaşamalısan ki, öləndən sonra da ölməyəsən – həyatın məqsədi məhz budur.

Cəlil Məmmədquluzadə

■ Ağıl ata kürkü deyil ki, irslə övladına yetişə.

Mirzə Fətəli Axundov

■ Uğursuzluq – nələrisə yenidən, daha müdrək şəkildə başlamaq imkanındır.

Henri Ford

Astaranın kiçik kəndindən

ABŞ universitetinə gedən yol

Astaranın Şiyəkəran kəndindən olan Nurlan Dadaşov uğurları ilə həm ailəsini, həm də doğulduğu el-obanı sevindirən gənclərdəndir. O, “Gənclərin xarici ölkələrin nüfuzlu ali təhsil müəssisələrində təhsil almalarına dair 2022–2028-ci illər üçün Dövlət Proqramı”nın qalibi olaraq ABŞ-nin nüfuzlu Berkli Kaliforniya Universitetində “Hüquqşünaslıq” ixtisası üzrə magist təhsili alacaq. Dünya universitetlərinin reytingində ilk yerlərdən birini tutan bu ali məktəbə qəbul xəbəri Nurlan üçün xüsusi önəm daşıyır.

“Əslində bundan əvvəl başqa universitetlərdən də qəbul təklifi almışdım, amma daha həyəcanla gözlədiyim Berkli Kaliforniya Universiteti idi. Qəbulun cavabı gecə saatlarında gəldiyinə görə həyəcədən dərhal dərk edə bilmədim. Səhər bu xəbəri bütün ailə üzvlərimlə paylaşdım”, – deyər Nurlan o həyəcanlı anları xatırlayır.

2021-ci ildə Dövlət İmtahan Mərkəzinin keçirdiyi qəbul imtahanlarında 646 bal toplayan və Bakı Dövlət Universitetinin SABAH qruplarında “Hüquqşünaslıq” ixtisası üzrə bakalavr təhsilini 96.72 ÜOMG ilə başa vuran Nurlan həmçinin IELTS imtahanından 7 bal toplayıb. Onun uğur yolu asan olmayıb. Dövlət Proqramına müraciət zamanı yüksək rəqabətlə üzləşən gənc deyir ki, gənclərin xaricdə təhsil alması Azərbaycanın gələcək inkişafı üçün böyük töhfədir: “Düşünürəm ki, gənclərin beynəlxalq təcrübə qazanması onların xarici mühitdə öyrəndiyi innovativ biliklərin ölkəmizdə də müxtəlif yöndə tətbiqinə kömək edəcək. Bu, ölkəmizin gələcək inkişafına müsbət yöndə təsir edəcək əsas amillərdən biridir”.

Gələcək planlarından da danışan Nurlan hüququn yeni istiqamətlərinə diqqət çəkir: “Süni intellekt və kibertəhlükəsizlik sürətlə inkişaf edir. Yaxın illərdə bu sahələrdə yeni normativ aktlara ehtiyac yaranacaq. Mən də bu istiqamətdə aparılacaq işlərə töhfə vermək istəyirəm”.

Nurlanın 10 il sonra özünü harada və hansı

mövqedə görməyi ilə bağlı suala cavabı da maraqlı oldu: “10 il sonra özümü hüquq-mühafizə orqanlarında çalışan hüquqşünas kimi görürəm, lakin vaxt keçdikcə hədəf və planlar dəyişdiyinə görə 10 il sonrakı mövqeyim fərqli ola bilər. Əminəm ki, hansı mövqedə olmağımdan asılı olmayaraq, ölkəm üçün faydalı olmağa çalışacağam”.

Gənclərə tövsiyəsi isə budur: “Hər kəs hədəfini düzgün müəyyənləşdirib üzərində möhkəm çalışmalıdır. Ən əsası isə harada olursunuzsa olun, Azərbaycanı layiqincə təmsil etməyin məsuliyyətini dərk edin və qazandığınız bilikləri ölkəmizin inkişafına yönəldin”.

Nilufər HACILI,

Lənkəran-Astara üzrə regional təmsilçi

“AZƏRBAYCAN MÜƏLLİMİ”

Qəzet 1934-cü ildən çıxır

Baş redaktor əvəzi

Çingiz Səfərli

Reklam və elanlar: 539–20–77; elan@media.edu.az

Ünvan: AZ-1052, Bakı şəhəri, Nərimanov rayonu, Fətəli xan Xoyski, 109

Qəzet “Azərbaycan müəllimi”nin kompüter mərkəzində yığılır və “Azərbaycan nəşriyyatı” MMC-də çap olunur

Qəzet hər həftənin şənbə günü çıxır

Bank hesabımız

Azərbaycan Beynəlxalq Bankı Şərifzadə filialı

Kodu: 805142 VÖEN: 9900001881

M/h: AZ 03 NABZ 0135010000000002944

S.W.I.F.T.: IBAZAZ 2X

“Azərbaycan müəllimi” qəzeti redaksiyası

Hesab № AZ80 IBAZ38060019443164986350

VÖEN: 1300397831

Lisensiya: № 022327 **İndeks:** 0003

Tiraj: 33244

Sifariş: 1800

Məsul nəvbətçi: O.Mustafayev

Xarici xəbərlər

Beyin faydalı təcrübələrdən daha sürətlə öyrənir

ABŞ. Carnegie Mellon Universiteti və Pittsburgh Universitetinin birgə proqramında aparılan yeni araşdırma beynin öyrənmə zamanı necə dəyişdiyini ortaya qoyub. “Cell Reports” jurnalında dərc edilən iş göstərir ki, beyin yalnız faydalı və mənalı olan təcrübələrə cavab olaraq sinir əlaqələrini gücləndirir.

Cənubi Koreya dərs vaxtı telefonlardan istifadəyə qadağa qoydu

Cənubi Koreya parlamenti məktəblərdə dərs saatlarında mobil telefon və ağıllı cihazların istifadəsini qadağan edən qanun qəbul edib. Yeni qayda 2026-cı ilin martından qüvvəyə minəcək və ölkə bu sahədə Finlandiya, Fransa, Niderland və Çin kimi ölkələrə qoşulacaq. Qadağa şagirdlərin dərse diqqətini artırmaq və telefon asılılığını azaltmaq məqsədi daşıyır.

“Google Translate”
“Duolingo” ilə rəqabətə başlayır

“Google” süni intellekt əsaslı yeni funksiyalarla “Google Translate”i dil öyrənmə vasitəsinə çevirib. Ən böyük yenilik şəxsi məqsədlər qoymağa imkan verən interaktiv öyrənmə rejimidir və burada testlər, dialoqlar, gündəlik izləmə sistemi mövcuddur. Bundan əlavə, “Live translate” rejimi 70-dən çox dildə real vaxtda səsli və yazılı tərcümə ilə ünsiyyət qurmağa şərait yaradır. Xidmət “Google”un səs tanıma modellərinə əsaslanaraq, səs-küylü yerlərdə belə tərcüməni mümkün edir. Hazırda xidmət pulsuzdur, lakin gələcəkdə ödənişli abunə modelinə keçə biləcəyi ehtimal olunur.

Uşaqların təhsilə motivasiyası

Kanada. Psixologiya və təhsil sahəsində çalışan bir qrup kanadalı mütəxəssis bu yaxınlarda video oyunların başqa bir aspektə – uşaqların təhsilə motivasiyasına təsirini araşdırıb. Tədqiqatçılar oyuna olan həvəsin oğlan və qızlar arasında oxu, yazı və riyaziyyat kimi ibtidai məktəb fənlərinə marağın azalmasına səbəb olub-olmadığını yoxlamaq qərarına gəliblər. Alimlər 1600-dən çox ibtidai məktəb uşağının məlumatlarını təhlil etdikdən sonra belə bir qərara gəliblər ki, video oyunları ayrılan hər bir əlavə saat oğlanların oxumaq üçün əşəqi motivasiya ehtimalını artırır. 7–10 yaşlı oğlanlar kompüter oyunlarına nə qədər çox vaxt ayırsalar, bu, onların dərse marağının itirilməsi riskini bir o qədər yüksəkdir.

Etibarsız sayılır

Azərbaycan Dövlət Aqrar Universiteti tərəfindən 2015-ci ildə İsmayilov Ağakəş Qədir oğluna verilmiş A-073312 nömrəli bakalavr diplomu və diploma əlavə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 18 nömrəli tam orta məktəbi 2013-cü ildə bitirmiş Hacıyeva (Tağıyeva) Nərminə Bəxtiyar qızına verilmiş A-185620 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 44 nömrəli tam orta məktəbi 2004-cü ildə bitirmiş Axundova Fərqanə Şəfi qızına verilmiş A-010851 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 297 nömrəli tam orta məktəbi 2006-cı ildə bitirmiş Əliyev Elçin Nadir oğluna verilmiş B-314204 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 298 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 1995-ci ildə bitirmiş Hüseynov Aqil Aydın oğluna verilmiş B-000171 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

İmişli rayon Xoşçobanlı kənd tam orta məktəbin IX sinfini 1993-cü ildə bitirmiş Abbasova Rəziyyə Ehtibar qızına verilmiş A-089988 nömrəli əsas təhsil haqqında şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 253 nömrəli tam orta məktəbin VIII sinfini 1985-ci ildə bitirmiş Kifanidi Yuri Xristoforoviçə verilmiş 838219 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 23 nömrəli tam orta məktəbi 2016-cı ildə bitirmiş Məmmədov Vəlif Hüseynəğa oğluna verilmiş A-496061 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 212 nömrəli tam orta məktəbi 2024-cü ildə bitirmiş Nurağamədov Abdul Ruslanoviç oğluna verilmiş E-666310 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Cəbrayıl rayon 25 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 2006-cı ildə bitirmiş Quliyev Nəcəddin Fərrayıl oğluna verilmiş A-415206 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Qazax rayon Birinci Şıxlı kənd tam orta ümumtəhsil məktəbi 2004-cü ildə bitirmiş Osmanova Elmira Şair qızına verilmiş B-103206 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Müəllimlər İnstitutunun Gəncə filialı tərəfindən 2013-cü ildə İsayeva Tükəzban Fikrət qızına verilmiş A-001151 nömrəli bakalavr diplomu və diploma əlavə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Ağsu şəhər 2 nömrəli tam orta ümumtəhsil məktəbi 2001-ci ildə bitirmiş Əsədova Fəxryyə Fəxrəddin qızına verilmiş A-545115 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Sumqayıt şəhər 33 nömrəli tam orta ümumtəhsil məktəbi 2013-cü ildə bitirmiş Nurağamədov Sura Vahid qızına verilmiş A-227490 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 53 nömrəli tam orta məktəbi 2013-cü ildə bitirmiş Məmmədbəyova Muminat Aslan qızına verilmiş A-185894 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 297 nömrəli tam orta məktəbi 2025-ci ildə bitirmiş Osmanova Nəbat Mübariz qızına verilmiş E-795242 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Kürdəmir rayon Qarasu kənd tam orta ümumtəhsil məktəbi 2023-cü ildə ekstərnat qaydada

bitirmiş Mikayılova Jələ Ağəli qızına verilmiş E-610509 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Kürdəmir rayon Şiləyan kənd tam orta ümumtəhsil məktəbi 2011-ci ildə bitirmiş İslamov Fəyyaz Rəhman oğluna verilmiş A-051918 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Kürdəmir rayon Axtaçı kənd tam orta ümumtəhsil məktəbi 2013-cü ildə bitirmiş Əliyeva Gülnar Şükür qızına verilmiş B-266869 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

İmişli rayon Qaravəlli kənd tam orta ümumtəhsil məktəbi 1981-ci ildə bitirmiş Qasimov Ehtibar Ümidvar oğluna verilmiş 683341 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Culfa rayon Ləkotağ kənd tam orta məktəbi 2014-cü ildə bitirmiş Quliyeva Zeynəb Alyar qızına verilmiş A-317385 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 163 nömrəli tam orta məktəbi 1994-cü ildə bitirmiş Zemlyanaya Svetlana Valeryevnaya verilmiş A-214267 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Dəmir Yolu və Metropoliten üzrə Bakı Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzi (keçmiş Dövlət Dəmir Yolu Liseyi) tərəfindən 2022-ci ildə Əhmədov Ələsgər Rövşən oğluna verilmiş E-440171 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universiteti tərəfindən 2015-ci ildə Cəbrayılova Ülker Ədalət qızına verilmiş A-054025 nömrəli bakalavr diplomu və diploma əlavə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı Dövlət Sosial İqtisadi Kolleç tərəfindən 2015-ci ildə Sadiqova Gülrux Malik qızına verilmiş AA-058830 nömrəli fərqlənmiş subbakalavr diplomu itdiyi üçün etibarsız.

Bakı şəhər 7 nömrəli tam orta ümumtəhsil məktəbi 2023-cü ildə bitirmiş Mövsümrəadə Əli Ağamövsum oğluna verilmiş E-570239 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Sabirabad rayon Əhmədabad kənd tam orta məktəbi 2004-cü ildə bitirmiş Əhmədova Gülcöhrə Murad qızına verilmiş B-070463 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 257 nömrəli tam orta məktəbi 2007-ci ildə bitirmiş Şükürov Elməddin Akif oğluna verilmiş B-358481 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Şəki şəhər 19 nömrəli tam orta məktəbi 2003-cü ildə bitirmiş Hacıyev Orxan Rəfael oğluna verilmiş A-710732 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Cəlilabad rayon Privolnoye kənd 1 nömrəli tam orta məktəbi 1993-cü ildə bitirmiş Bağirova Şahzadə Mireli qızına verilmiş A-007279 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Şəki şəhər 21 nömrəli tam orta ümumtəhsil məktəbi 2018-ci ildə bitirmiş Nazlı (Hümmətova) Aygün Qədir qızına verilmiş E-112225 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Şəki şəhər 5 nömrəli tam orta ümumtəhsil məktəbin IX sinfini 2011-ci ildə bitirmiş İsmayilov Mahmud Səracəddin oğluna verilmiş A-104702 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Tovuz rayon Bozalqanlı kənd tam orta məktəbi 2012-ci ildə bitirmiş Əliyeva Həyat Sahib qızına verilmiş A-131398 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Salyan rayon Çuxanlı kənd tam orta məktəbi 2018-ci ildə bitirmiş Quluzadə Məmmədağa Cavan oğluna verilmiş E-156501 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Salyan şəhər 7 nömrəli texniki və təbiət fənləri təmayüllü liseyi 2010-cu ildə bitirmiş Əsgərova (Mehdiyeva) Türkan MəhİR qızına verilmiş B-730877 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Lənkəran şəhər 1 nömrəli tam orta məktəbi 2007-ci ildə bitirmiş Şahbəzli Səddam Ulduz oğluna verilmiş B-443037 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Şəmkir şəhər M.Füzuli adına təbiət və humanitar fənlər təmayüllü tam orta məktəb-liseyi 2005-ci ildə bitirmiş Bayramova (Hüseynova) Elnurə Fəxrəddin qızına verilmiş 177821 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti tərəfindən 2014-cü ildə Novruzova Aytən Əliyəddin qızına verilmiş B-687033 nömrəli bakalavr diplomu və diploma əlavə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 165 nömrəli tam orta məktəbi 2010-cu ildə bitirmiş Mustafayeva (Mirəfərova) Elmira Natiq qızına verilmiş B-687033 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Sumqayıt şəhər 15 nömrəli tam orta məktəbi 2020-ci ildə bitirmiş Məmmədov Əli Nəsir oğluna verilmiş E-336896 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 240 nömrəli tam orta məktəbi 2006-cı ildə bitirmiş Ələkbərli İsmayıl Elşad oğluna verilmiş B-261579 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 45 nömrəli tam orta məktəbi 2021-ci ildə bitirmiş Qəhrəmanlı Aysan Təlmən oğluna verilmiş E-402777 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Ağsu şəhər 2 nömrəli tam orta ümumtəhsil məktəbi 2010-cu ildə bitirmiş Soltanova Könül Soltan qızına verilmiş 704091 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

6 nömrəli Bakı Peşə Liseyi tərəfindən 2016-cı ildə Qarayev İbrahim Müşvüq oğluna verilmiş A-087087 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Şəmkir şəhər N.Gəncəvi adına (indiki F.Salmanov adına) tam orta məktəbi 2015-ci ildə bitirmiş Aslanov Teyyub Fazil oğluna verilmiş A-428696 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bordə rayon Mehdişanlı kənd tam orta məktəbin IX sinfini 1996-cı ildə bitirmiş Mənsimov Azad İsrəfil oğluna verilmiş A-335177 nömrəli əsas təhsil haqqında şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı Texniki-Humanitar Liseyini 2012-ci ildə bitirmiş Orucov Rüstəm Novruzəli oğluna verilmiş A-112933 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı Slayvan Universiteti tərəfindən 2020-ci ildə Penahov Sadiq Faiq oğluna verilmiş C-088080 nömrəli bakalavr diplomu və diploma əlavə itdiyi üçün etibarsız sayılır.